

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA.

TOIMETUS:

PEATOIMETAJA: **RICHARD JANNO.** TOIMETUSE SEKRETÄÄR: **ERNST RAUDSEPP,**
JAAN POSKA.

Semestri lõpuks.

Ülikoolitöö on lõpule jõudmas. Ühes sellega ilmub ka „Üliõpilaslehe“ viimane number käesoleval semestril. Kuigi see aeg liig lühike selleks, et mingit põhjanevat luua, on siiski lehe ilmes ja olemuses mõndagi teostatud ja nii mõnede põhimõttelisele küsimusele alus pandud, missuguseid asjaolusid siin vast rõhutada ja selgitada üleliigne ei ole.

Kõige pealt: mis puutub lehe majanduslikku seisukorda, siis on siin kindel alus loodud. Toimetuse ettepanek — lehte organisatsioonide vaheliselt tellida — on elavat vastukõla leidnud ja pea kõik üliõpilasorganisatsioonid on otsustanud enam-vähem terve liikmekoguga tellijate hulka astuda (väljaarvatud ainult korp. „Estica“, korp. „Šakala“ ja naiskorp. „Filiae Patriae“, kes toimetuse ettepaneku peale isegi vastata ei ole heaksarvand). Selle tõttu on lehe tellijate arv tõusnud üle 800, ja kui siia veel üle 200 eksemplaari vabamüügil juurde arvata, siis on see miinimum käes, mis „Üliõpilaslehe“ majandusliku ilmumise võimaldab. Nii võime konstateerida seda erakorralist nähtust „Üliõpilaslehe“ ajaloos, et sellesemestrilise kokkuvõtte järele

„Üliõpilasleht“ majandusliselt omaga välja on tulnud. Loota on, et tulevikus lehe toetajate ringkond ikka kõveneb ja sellega siis majanduslistest kitsikus-probleemidest üle on päästetud.

Sellesemestriline „Üliõpilasleht“ on üks erapooletumaist. On püütud seda eriti silmaspidada, et meie üliõpilaskonna häälekandja tõega kõikide üliõpilasringkondes liikuvate voolude peegeldaja oleks, kõrvale jättes toimetuse enese isiklikud vaated. Kui siiski mõnelt poolt on ette heidetud kalduvust mingisuguse voolu poole — nagu näituseks Soome küsimuse suhtes — siis on see ainult teatava ringkonna produktiivsemast ja energilisemast esinemisest tingitud, mitte aga toimetuse erapoolikusest.

Mis puutub organiseerimisküsimusse, siis on meie üliõpilasorganisatsioonid praegu sise-elu muhenemise ajajärgus, nii et suuremad ühinemise ja muud välised funktsioonid laialatuslisemalt päevakorradele pole kerkind. Selle tõttu on siis ka seda küsimust „Üliõpilaslehe“ veergudel võrdlemisi vähe käsitletud. Põhjalikku käsitlust ja arutlust nii ühelt kui teiselt poolt on leidnud ainult maakonnakogude küsimus, mis

Sisu: Semestri lõpuks — Richard Janno; Eesti üliõpilaskond ja maakondlikud kogud — E. Laid; Mõned read soome orientatsioonist meie üliõpilaskonnas — R. Oövel; Seletuseks eelmise kirjutuse juure — A. Anni; Tartu üliõpilaste vanadus 1922. a. — J. Maide; Kas see meil tõesti puudub — H. Laretei; In memoriam †; „Soome hõimud ja Moskva“ — Georg Meri; Kirjandusest: Eino Leino „Helkalaulud“ — A. Oras; „Looming“ — A. Kalamees. Teadus ja kunst: „Kõige tähtsam“ — J. Pert. Akadeemiline kroonika: Üliõpilaskonna seadus — Hugo Kukke, j. n. e.

Eesti Üliõpilaskond ja maakondlikud kogud.

Isiklikest väelusist ja üliõpilaslehes nr. 5 ilmund kirjutusest välja kutsut, tahan käsitleda üht väga paljunõudvat teemi. Ma pean aga alguses rääkima millestki muust, kui sellest, mis päälkiri ütleb. Ma pean meele tuletama asju, mis paljudele võivad paista väga arusaadavad ja nende jälle uuesti kordamine naiivne, asju, mis olenevad praegusest ajast ja välimisist tingimustest. Ainult praeguse aja ülesanded tagaseinana, selguvad meie, üliõpilaste, ülesanded ja ainult neist saame ainukese õige lähtepunkti.

Praegune aeg — pean kulund sõna tarvitama, on erakorraline halvas mõttes, aga ka hääs — nende suurte võimaluste tõttu, mis see pakub. Meie oleme neid võimalusi mõistnud ja kasutand: ainult seepärast võime endid täna Eesti üliõpilaskonnaks nimetada, kuna see oleks võind olla „Юрьевское Студентство“ ehk „Dorpater Studentenschaft“. See, nüisama veel palju muud, mis nüüd teisiti on kui vanasti, nii meil oma iseseisev riik, see on küll kõik osalt ka meie, üliõpilaste, teene, kuid suuremalt jaolt siiski erakorralise õnne ja juhtumuse võimaldet.

Meil on siis käes meile nii ligidane kallis vorm, mis Eesti Vabariigi kujul kaitseb meie rahvast ja selle hääd käekäiku. Aga erakordsed ajad säevad ka erakordseid nõudeid. Meil on vorm, aga meil on vähe sisu, meil ei ole kaugeltki küllalt seda, mis täidaks, mis hoiaks, mis vaimustaks. Meil ei ole tänapäev mitte väga palju rohkem seda omapärasest kultuuri, mida kätte saada tahetakse, seda mis oleks ainult siin võimalik ja kuskil mujal mitte. Meie kirjandus on kaunis väike ja ühekülgne. Meie kunst on alles arenemisel. Meie teadus on muulaste juhtida. Meil pole ajakirja, mis looks õhkkonna ja näitaks kätte ülesanded — ja meil pole puudus mitte ainult tagajärgist, vaid sarnase sisu loomiseks ka jõudest. Nii, meil pole tihti isegi arusaamist kui vaesed me oleme ja kui vähe tähendab väline raam ilma rohkema sisuta, kui see, mis meil praegu on. Ning just selles on meie hädasoht, meie saatuslik puudus. Kas jõuame

praegu meie organiseerimisküsimuse uudsus- ja tulipunktiks.

Üliõpilaskonnas liikuvate probleemide vastu kajadena on ilmund terve rida põhimõttelikke arutlusi, nagu karskus-, vene-, soome- jne. küsimuste alalt. Samuti on püütud ajaga kaasa sammuda kirjanduse, teatri ja kunsti väljadel nii palju, kui seda kaastöölise hulk on võimaldand. Ja nende alade ajakõrgusel seismise tingimuseks on eestkätt huvikas ja kompetent kaastöölise ringkond, mille loomine üks päevaülesanne õlgu.

Puudulik on olnud seni informatsiooni osa, eriti, mis puutub välismaisse. Kuid see on kõrvaldatav jällegi laialdase kaastöölise võrgu loomisega, mis mitte ühe semestri töö ei ole.

käes pidada seda ühelt poolt nii raske vaevaga ja teiselt poolt nii kergesti saad vormvarandust. Kas ta ei varise vastu-tuule puhangul, ehk esimese vaenlase kimbutusel.

See kõik ei ole öeld mitte ainult selleks, et oleks midagi, millest kirjutada, vaid vaadates ringi vähegi tõsisemal, mitte ainult enesest küllaseil ja ironiseerivail silmil, näeme et see asi on kahjuks enam kui tõsine. Kui peaks näituseks tulevikus, ehk ligemal ajal, kaalule tulema olemasolu küsimus, kus on need väärtused, mis meid suudaks pikema aja peale vaimustada, meid kanda? Mis oleks läbi põimit meie ja meie rahva elu ja tööga, millest kahju oleks, mida käest ei tahaks anda muidu kui ühes viimse vastu-paneku jõuga?

Võib olla iseseisvus, vabadus? Kuid kui selle kaitsmine nõuaks rohkem ja rohkem ohvrid ja meile pakutaks soodsad eluvõimalused ka teisil tingimustel, siis küsiksime, kas maksab kinni pidada vormist, mille sisu ei ole niikuinii meie eneste moodustet kultuuri sünnitus.

Võib jällegi ette heita, miks sellest rääkida; sõnad jäävad sõnuks, seda teab igaüks isegi, ei ole tarvis käia närvide pääle. Kuid meie ei tea seda nähtavasti veel küllaldaselt, meie teame seda kuidagiviisi pealiskaudselt, ametlikult, ilma et see oleks meie isiklik äratundmine, see ei kõida, ega ei peata meid, meie igapäevaseis askeldusis.

Meie erakordne õnn nõuab meilt erakordist tööd ja endasalgamist. Elu ei kingi kellelegi midagi. Meie ei ole mitte õigustet oma passiivsust vabandama asjaoluga, et ka mujal, näituseks vanades riikides, väljamaal, midagi iseäralikku korda ei saadeta. Kuid neil pole seda tarviski sel määral kui meil, neil on peagu kõik juba olemas ja nad täiendavad seda ainult oma tahtmise järele, meie peame aga kõik veel looma.

Praegu on aga just selleks kohasem aeg, praegu on võimalusi, missuguseid võib-olla tulevikus enam ei ole. Mis nüüd tegemata jääb, sinna jääb auk, mis võib hädasohtlikuks saada kogu meie kultuurile tulevikus.

Kuid millega seisab see kõik ühenduses üliõpilaskonnaga? Kas üliõpilase esimene kohus ei ole mitte õppi, end

Seega siis: „Üliõpilaslehe“ üheks elutingimuseks on kindla ringkonna moodustamine, kes järjekindlalt lehe sisu eest hoolitseks ja ajakõrgusel hoiaks. Ei ole ju kaastööst seni küll puudust olnud, kuid see peab palju laialdasem ja mitmekesisem olema. Selle saavutamine õlgu meie järgmine suurem ülesanne.

Alus on pandud. Jääme lootma, et senistel saavutustel seisma ei jääda, vaid uute, värskete jõudude kaasaloõmisel siit ikka edasi sammutakse. Meie noore riigi akadeemilisel perel on nii suuri ülesandeid täita, ja saagu „Üliõpilasleht“ siin täie jõuliseks teenitajaks!

täiendada ja siis alles värske tugeva jõu ja teadmiste tagavaraga tegelikku ellu astuda.

See on esimeses järjekorras muidugi õige, kuid ainuke kohus ei ole see siiski veel.

Loovaiks jõudeks võivad, nagu teada, olla ainult enam-vähem harit inimesed, kelle käes on mõistuslik ja tegelik juhatus. Meie praegune haritlaskond on aga õige väike ja ülesanded sunnivad end neile peale nii rohkel määral, et nad upuvad neisse. See võib paista lootusetat tööna, see väsitab ja see on väsitand paljudki neist. Just siin on meid üliõpilasi tarvis, et igauks oma jõu järele võtaks enese kanda osa sellest koormast, et saaks igauks sammuda kergemalt ning vaevata.

Meil peab arusaamist olema sellest, mis meie võime teha ja mis ülesannete jaoks meid tarvis on. Meie positiivselt töötavate haritlaste hulk on veel vähem kui haritlaskond üldse ning ei aita veel, kui meil oleks haritlaste kari, kes nõuaks palka ja häid kohti, kui meil oleks „ideelisi“ inimesi, kes rändaksid Venemaale. Sarnaseist ei ole meil ka praegu puudus. Meil aga on tarvis inimesi, kes töö tähtsusest aru saaks. Meil aga on tarvis inimesi, kellele töö oleks eesmärgiks, sisuks, rõõmuks ja mitte kohustuseks, kes töö tagajärgist saaks tõuget uute ülesannete jaoks ja mitte küllastestult ei peataks: „ainult see oli minu kohus aga mitte enam!“ Meil on tarvis inimesi, kes oleks nõus ennem oma rahva aatel puudust kannatama, kui teise rahva töö ja armul lihavaks minema.

Tekib küsimus, kust saame sarnaseid kodanikke, kus kasvatame neile arusaamise nende ülesannete vastu.

Neid peab andma loomulikult kool ja ülikool. Koolis on inimene siiski veel liig noor, tema töö on siin peaauglikult mehaanilist laadi, ta on iseenesest veel liig vähe vastuvõtlik ja mis temale mingisuguse „pedagoogilise mõttega“ peale sunnitakse, paistab talle igav. Ülikoolis aga, hakates iseseisvalt toimima, on ta kõige suuremal määral vastuvõtlik välistele mõjudele. Üliõpilasaastad on tegelikult see aeg, mis harit inimese vaimu moodustab ja selle järele tema tuleviku töö määrab. Tegelikku ellu astudes on igal indiviidil juba enam-vähem kindel vaade asjadele ja tema tegevuse piir sellega määrat. Praegu üliõpilaskonnas valitsevast vaimust oneneb siis üliõpilaste tulevane tegevus selle järele ka rahva, kes neid üliõpilasi oma kodudest välja saadab, neid toidab ja neid oma pinnal kannab, tulevik. Üliõpilasil ei nõuta siis mitte otsekohe reaalseid tegusid ja suuri vaimusünnitusi, vaid arusaamist ja taht. Sellepärast on veel teistkordselt vale väide, nagu oleks üliõpilase ainukene ja peakohus ainult eksamitele õppi. Kui ta nüüd ei pööra tähelepanu väljaspoole iseennast ega õpi kaasa mõtlema, kaasa tundma ja tegelikult kaasa aitama kõigile, ka võibolla mitte olulises ühenduses tema õpiainega seisvatele kultuurülesandele ja sündmusile, siis ei õpi ta seda pärast kunagi enam. Kogu ta huvi ja vaimuilm piirdub isendaga. Tast saab pigem ametnik, kes peale oma ameti ja kodu tunneb ainult üht väärtust — raha ja elu mõnu.

Üliõpilane peab peale kõige austama ja armastama tööd, ka selle sõna laiemas mitte üksi kitsamas mõttes, eksamite tegemises. Üliõpilasaastad on aga need, mis võivad rikastada, kui nad midagi pakuvad ja tühjaks ning vaeseks jätta, kui nad vaesed on.

Kuid milline on siis praegu üliõpilaskonnas valitsev vaim? Võib-olla on see iseenesestki küllalt kaine ning kandev ega jää enam midagi rohkem soovida? Selle päale leidub ainult üks kostus: suurema osa praeguse üliõpilaskonna vaim on jõuetu, abitu, hall. Tihti on tunne nagu oleks see miski äraelend kiht, mis aeglaselt ise oma küünalt kustutab. Üliõpilaskond on praegu rahvale suuremalt jaolt protsenteta kapital, sest kui palju on siis neid üliõpilasi, kes tunnevad omu kohustusi ja tõsiselt töötavad, näituseks akadeemilistes seltsides. Küsitagu kelle tahes ülikooli õpejõu käest nende järele, siis keerleb see arv ikka ja alati nende mõnekümne ümber. Ning see ei ole mitte kollitamiseks välja mõeld ega fraas, vaid see on tegelikult tõeasi ja see teeb lootusetuks. Alati ja igal pool jõudest puudus ja puudus! Need mõnikümmend kuhjatakse nii ülesannete ja tööga, et nad väsivad, vananevad, muutuvad noorus-raugaks, kes tunneb ainult lootusetust, ja viletsust mitte aga loovat noorusrõõmu, ehk jälle kultuurnäljaseks, kes kähtub kaasa tõmmata siin ja sääl, igal pool vähe juhulikult ja pealiskautselt, ilma et ta saaks tungida sügavamale asja juure ja kelle kohta siis iroonilise heameelega tarvitatakse see imelik sõna „rahvavalgustaja“.

Ometi oleks see kõik nii kerge muuta, kui see ei oleks mitte nii häbemata ebaõnne.

Praegu on valitsevaks tüübiks üliõpilaste seas üleoleku austaja, kes kõige peale irooniliselt oskab vaadata, kes uhkustab et ta kõigist „lapsehaigusist“ vaba on, kes on tugev ja on rahul enese ja oma ümbrusega, kellele soojus ja vaimustus paistavad koomilisena, kellele süveneda ja tõsisemaist asjust rääkida, on igav ja häbi. Ja sarnane poseerimine aga, on kõige kergem, see nõuab kõige vähem. Ei ole midagi tarvis enesel pakkuda, vaid üleolev naeratus on määrat kõigele, mis on olemas, ja kõigest on võimalik kergemal seista. See on korruga kõige ahtram ja õnnetum tüüp.

Kuid sarnast kasvatavad praegu valitsev üliõpilaskonna vaim, sarnast kasvatavad kaaluvas enamuses senised organisatsioonid, kes ei nõua muud, kui et oldaks korralikult riides, käidaks Lindas, joodaks õlut, peetaks leina, kui see on määrat, osatakse küllalt galantselt naiste kätt suudelda ning isegi nimepidi mõnd modern kirjanikku nimetada, kui seda tarvis on. Kõik see sisemise kasvatuse tähe all, tegelikult aga igalpool ainult väline vorm ja dressuur, ilma sügavama sisuta.

Suurem osa ei teagi, miks ta organisatsioones on ja ja teine osa vastab sellele: „On teised läind, lähen minagi Organisatsiooni kuulumisest on siiski teatav kasu, näituseks saab pangas laenu, vilistlased on rikkad jne. Ning sarnane mõtelusviis kindlustab ka seltskondlikku seisukohta tulevikus.“

Sarnane on siis üliõpilaskond, mis annab haritlaskonna, kelle ülesandeks on Eesti omapärase kultuuri loomine.

Need on põhjused, miks praegu tekkind uute maaalaliste üliõpilaskogude tähtsus on suurem, kui see kunagi olnud. See on üks väljapääsetee sellest surnud, väsitavaist traditsioonest läbipõimit õhkkonnast, mis praegu peaaegu kogu üliõpilaskonda kammistab, see on uus veri vanasse, mis enam ei liigu, ei soojenda ega loo. Üliõpilaskogud on uued põhimõtted, mis häält tõstavad ja uue üliõpilastüübi kehas- tuseks peaksid olema. Ma ei mõtle siin niipalju välist vormi, mis ei ole mõõduandev, vaid õhkkonda, millest nii üks kui teine juhit. Üliõpilaskogude näol tekib midagi uut, midagi

mis ajanõudeist on tingit, mis sõda kuulutab vanale, jällegi mitte vormile, see võib jääda ja jääb, vaid selle õhkkonnale, selle põhimõttele. Kui mitte enam, siis on kogud vähemalt seega tähtsad, et nad ülestõstavad elulised küsimused, nende eest välja astuvad ja kogu üliõpilaskonda sunnivad võtma kindla seisukoha teat küsimuste suhtes. Kogude põhimõtted on sihit kogu üliõpilaspõhimõtete ümberhindamisele. Juba selles on küllalt suur kogude tähtsus.

Nad ei ole mitte tekkind ilma mingisuguse põhjuse ja aluseta, nii kuidagiviisi kogemata, vaid nende asutamise taga seisab kõik see, millest eelpool juttu oli. Kogude loomisest on osa võtnud nii hästi korporandid kui seltside liikmed ja organiseerimatud. See näitab, et kogud ei ole mitte mingisuguse uue kitsa kildkonna nõrgaks katseks, vaid üliõpilaskonnas pika ajajooksul sündind otsimise tagajärg. Et see nii on, tõendab nende suur liigete arv, kuna ju harilikult uut organisatsioones asjaolu vastu oksa. Kordan, vorm ei ole siin tähtis, sest tegevus määrab vormi ja selles ei või kuidagi nende negatiivset külge näha, et nad osalt Soome üliõpilaskondade sarnased on. Samuti ei ole nad mitte vastuolus seniste üliõpilaskorporatsioonide vormiga, ei võitle nende vastu ega taha neilt midagi ära võtta, toovad neile midagi juure, nimelt uued elulised põhimõtted. Korporatsioonid võivad väliselt jääda korporatsiooniks, seltsid-seltsiks ja nad täidaks nagu seni omavaheliste klubide ülesandeid, aga kõik nende liikmed kuuluksid ka vastavaisse kogudesse, mis rahuldaks nende vaimlisi huvisid ja kasvataks neis seda armastust ja lugupidamist töö vastu, mille puudusest üliõpilaskonnas eelpool räägiti.

Mõni pealiskaudne vastuvaidleja võiks ju öelda, et kõik need võimalused ka seniseis organisatsioones olemas, neid oleks tarvis ainult elustada. Esiteks lubatagu kindlasti nende tegeliku olemasolu juures kahelda, nagu eelpool seda pikemalt juba käsitati. Teiseks, kui nad teoreetiliselt olekski, siis on see kindlasti nii nõrk „kõrvalpala“, mida ainult „suurtel pühadel“ päevavalgele tuuakse: võhikute ja noorte üliõpilaste jaoks. Viimaks oleks nende elustamine siiski väga raske, kuna see on nii võõras praeguste organisatsioonide vaimule.

Õiendused.

Üliõpilaslehes nr. 6 s. a. on avaldatud minult saadud andmete põhjal artikkel „Eesti üliõpilaste rahvus“. Sesse on aga juurde lisatud mõned andmed, mis mitte minu kaudu pole saadud, ja millele tõepärasuse eest mina järjekult vastutada ei või.

Minu tähelepanu juhitakse Dr. Pfaffi perekonnale väga lähedal seisva isiku poolt asjaolule, et Dr. Pfaffi suhtes avaldatud teated tõele ei vasta. Dr. Pfaffi isa, endine Kaarli kiriku köster Tallinnas, on surnud Saksa riigi alamana, tema poeg on 1894. a. endisse Vene kodakondsusesse astunud, et arstina praktiseerimiseks luba saada. Pfaffide ema on sündinud Bahrs, Tübingenist Eestisse rännanud kasukameistri tütar. Bahrside majas Tartus on olnud joogikoht, kuid seda on pidanud keegi Ungerson. **Villem Ernits.**

Preili Blandine Murd palub õiendada, et tema Saksa Naisüliõpilaste Ühingusse pole kunagi kuulunud, nagu „Üliõpilaslehes“ nr. 6 artiklis „Saksa nimi eestlasel — eesti nimi sakslasel“ nimetatud, vaid sinna ainult ilma oma kindla nõusolekuta passiivliikmete nimekirja võetud.

Kogud aga, nähes oma ülesannet ainult töös, suudavad selle ka kergemini teostada kui teised organisatsioonid. Kuna nad piirduvad teat kitsama maaalaga, oma koduga, liituvad nad ligemalt selle ja selle rahvaga, õpivad seda tundma ja töötavad sellele. Rahvas jälle, ligema läbikäimise tagajärjel õpib neis nägema omi poegi ja mitte kui „saksu“, nagu seni.

Teisile organisatsioonidele on koduks kogu riik ja nende võimalused sellelõttu väikesed ning kui neid peakski katsutama teostada, siis oleks see kindlasti ja paratamatult väga pääliskaudne.

Nii ei ole siis kogud mitte uued organisatsioonid, mis katsuksid välja tõrjuda vanad, vaid organisatsioonide vahelised, nende vormide küsimusest väljaspool seisvad, mida kannavad uued, tarvilikud ja ajakohased üliõpilaselu põhimõtted, mida kehastab vorm — kogu. Nende tähtsus praegu ja nende mõte on suurem, kui seda kõrvalisele pealtvaatajale paista võib.

Neist oleneb, kas üliõpilasmass saab selle tõuke, mis ta osaltki liikuma paneb, neist oleneb, kas üliõpilaskond saab rahvale kandvaks ehk selle lagunemisprotsessi kiirustajaks teguriks. Kogudest ja nende tööst oleneb terve ja elujõuline Eesti üliõpilaskond ja ühes sellega ka Eesti tulevik. Need ei ole mitte ainult ilusti ritta säet voorivad sõnad, vaid olemasolev tõeasi.

Et kogudel alust ei ole, seda ei saa keegi öelda. Kui suurel määral nad aga oma ülesandeid teostada suudavad, seda näitab küll alles tulevik. See saab ka olenema suurema osa üliõpilaskonna seisukohast nende vastu.

Et kogudel tegelikke, määrat ülesandeid, töövõimalusi on, seda usume kindlasti, kuigi ei saa nende juures peatada. Igatahes on senised väited, nagu ei oleks kogudel konkreetset tööala, kõik olnud väga pealiskaudsed.

Kuid ärge kogu seni ettekantust arvatagu, et mu ettekujutetav üliõpilane mingi alalõpmata tööapostel peaks olema, kes lapsekätkest peale ei tohiks naerda, vaid ainult mõelda, arvata, töötada ja 25 aastaga end „vanaks“ nimetada. Ei, noorus ja elujõud peab kõige selle üle valitsema ja see peab minema kergelt ja mittesunnitult. Kui noorus ja nooruse elavus ära võtta, saaks meist ainult mingi kuivade tege-laste“ kari.

Valame julgelt ühe osa oma elujõust nooruse maitsemisse, kuid teame ja täidame ka omi ülesandeid — kõigepäält!

E. Laid.

Mõned read Soome orientatsioonist meie üliõpilaskonnas.

(Võiks olla ka vastuseks „kellegile Soomest üleliia vaimustatule“. — „Üliõpilasleht“ nr. 5, 17. IV. 23).

Et meie üliõpilaskond lähemaid sidemeid püüab luua oma naaberriikide kaasvõitlejatega, on soovitatav nähtus. Et meie vahakord Soome hõimlastaga hää on ja et seda veel paremaks piütakse teha, on loomulik ja otse tarvilik. Üli-

õpilaslehel, on ses suhtes omad teenused, ta on erilist rõhku pannud Soomega lähenemise peale. Tundub aga, et mõnes kohas pisut liiale minnakse. Mõeldud on Aug. Anni kirjatükid: „Soome — Eesti lähenemise sihtjooned“, mis juba läinud aasta Üliõpilaslehes algasid ja millede lõpp vist seni tulemata.

Avaldades palju tõsiasju, milledele vastu vaielda tarbetu, toob A. A. esile aga ka sarnaseid mõtteid, mis meie üliõpilaskonnale siiski vastuvõtmatud peaks olema.

Punase niidina käib A. A. kirjutusest läbi mõte, et meie Eesti vabariik on liig väike kultuuriliseks arenemiseks ja et ajnukeseks pääseteeks on Üldsoome. Autor ei kõnele küll otse riikide ühtesulamisest, kuid kirjatükist võib siiski märgata, et ta seda ideaaliks peab.

Meile on tuttavad pea kõik need väited, mida esitab A. Anni: et meie riik on vaid peopesa suurune, et meie rahva arv liig väikene, et Eesti iseseisvana riigina eksisteerimine küsitav, et meil pea võimata on iseseisev kultuuriline arenemine — need on ju kõik tuntud lood, mida kõnelevad meie vabariigi algusest peale Balti parunid ja kõik Vene pagulased väljamail. Oleks otstarbetu siin neid väiteid ümber lükkama hakata. Kõikide ennustuste kiuste eksisteerib ja kosub meie riik, ja vähe on neid eestlasi, kes tema tulevikus kahtleks. Meie sammume edasi kavakindlalt ja oma rada ja takistajaks selles võiks olla vast ainult füüsiline jõud.

Tõsiasi on, et meie võitlus olemasolu eest raske ja et meil palju puudusi veel vaimlises, kui ka riiklises arenmises. Meie ei tarvitse seda varjata, ei tarvitse seda ka häbeneda, kuid meie ei tarvitse ka ilma mõjuva põhjuseta pimetsi oma riigi suveräänsest õigusest lahti ütelda ja alistuda mõnele tugevamale, ükskõik kes see ka ei oleks.

Meie oleme suutnud vastu seista meie rahva venestamisele ja saksastamisele, kas ei oleks parem, kui meie ka igasugustest ümberrahvustamistest eemale hoiduksime.

Meie pooldame seisukohta, et Eesti ka edaspidi iseseisvana esineks. Riigil tervikuna on aga omad huvid, ja neid ei juhi sageli mitte sugulised sidemed, vaid ainult reaalne elundue. Ja mida näitab meile praegune poliitiline moment? Soomlased näitavad kindlat tahet Skandinaavia poole orienteeruda, kuna Baltiliit neid vähe veetleb. Ja kui soomlastele selgeks saab, et Vene poolt neid mingi hädaohu ei ähvarda, siis võivad nad igavesti neutraalseks

jääda, sündigu lõunapool lahte kas või veeuputus. Lätlas- tega pole meil sugulasi sidemeid, ühine hädaohu sunnib aga ühes minema ja meie lähemegi ühes.

A. Anni toob ette võimaluse, et meie võime sattuda Saksa kultuuri mõju alla ja võime kergesti muutuda „Wacht im Osten'iks“. Päästa meid sellest võiks jällegi Üldsoome. Kas on siin lihtsa teadmatusega tegemist, või tahetakse meeleldi tõsioludest vaikida? Aga Soome on ju ise suurim Saksa austaja ja poolehoidja. Selles ju õieti meie riikide orientatsioon lahku lähebki. A. Anni teooria viiks meid otsemat teed kuivast toast räästa alla. Olgu meele tuletud hiljutine von der Goltzi külaskäik Helsingi. Kuidas sobiks sarnane vastuvõtmine meie sõjaväe ja rahva vaimuga?

A. A. eksib oma ühtlustamise kavas. Kaks rahvast on läinud üldises arenmises igauks oma rada ja oleks ülekohus väiksema vastu, teda suurema alla paenutada (teisiti ei saaks A. A. kava teostamist nimetada). Meie oleks soomlastele vast väetiseks, kuid ka ainult. Meil on samasugune eluõigus, kui igal teisel rahval, olgugi meist arvu poolest suuremal. Soome pole veel kaugeitki maa, mis ilma teiste abita läbi saaks. Miks ei võta meie siis ise otsekohestest allikast, mis meie arenemisele tarvis, miks peame meie selleks veel vahetalitajat vajama!

Kõike seda kokku võttes peab tunnistama, et meie soomesõpruse suureks teenuseks on kahe hõimrahva vastastikune lähendamine. Meil on seda tarvis niihästi poliitiliselt kui ka kultuuriliselt, eriti ka meie Eesti omapärasuse kujunemises mängib Soome tundmine suurt osa, kuid ärge mindagu vaimustuses liiga kaugele. Enese eitamisega anname meid endile jõuetuse attestatsiooni ja vähendame seega ka teiste lugupidamist endi vastu.

Rich. Üvel.

* * *

Seletuseks eelmise kirjutuse juure.

Kuigi eelolev artikkel on alapäälikujaga adresseeritud teisele isikule, pean tarviliseks selles selgitada mõned arusaamatused, mis nähtavasti minu „sihtjoonte“ senniilmund osad on tekitand.

On ju mõistetav, et nii tykati kogu aasta jooksul ilmund kirjutuse juhtmõtted mõnele lugijale segaseks võivad jääda. Ometi ei tohiks see ikkagi minna nii kaugele,

Mütsi-äri K. Stahlberg

Asutatud 1862. a.

Tartus, Uusturg nr. 7.

Asutatud 1862, a.

Soovitab kõrges häduses

Üliõpilastele: üldmütse, värvimütse ja -paelu, kastor-, vilt- ja ölekübaraid inglise, Saksa ja Austria vabrikutest.

Kõiksugu moodsaid kevade- ja suvemütse jne. jne.

et meid võrdlema hakatakse isegi vene pagulaste ja balti parunitega, kes kõik Eesti iseseisvuse tulevikus kahtlevat. Minu kirjutuses on tahetud yldse võimalikult vähe poliitikat kõnelda, jättes selle juristide ja diplomaatide asjaks, ega ole, iseenesest mõista, püütud Eesti iseseisvusele kadu ennustada, kuigi ma arvan, et ka see veel nii kaljukindel pole, et võiks õigustada täielikku hooletust ja ka edaspidiste hädaohude vastu mittevarumist. (Muidugi, isegi vist parunid ei mõtle, et meie riik iseenesest koos ei seisaks, „takistajaks selles võiks olla vast ainult füüsiline jõud“. No jah, seep see jõud just ongi, millega ka vaja rehkendada, ja võimalikult kaugeid sihtjooni ette nähes, temale vastukaaluks kasvatada oma tugevat kultuurilist jõudu, kõige muu alust. Vaja mõelda tulevaile aastakümneile ja aastasajule, mitte yksi tänasele ja homsele).

Yldse näib, et aust. vastuvaidleja asja on mõistnud teiselt, enam poliitiliselt ja tahaksin öelda „juristiliselt“ seisukohalt, kui mõeldud oli minu kirjutus. Sellest johtub vist, et ta piiki heljutab meie riigi „suveräänse õiguse“ kaitseks, ja isegi soovitab „igasugusest ymberrahvastamisest eemale hoida“. Oh sa taevakene kyll jah, või päris ymberahvustamise hädaohu jälle ähvardamas ja koguni eestlaste eneste poolt! — Ei, tõesti, „meil on samasugune eluõigus kui igal teisel rahval“ — see just minu kirjutuse põhjaks ongi. Mul ei ole midagi isegi Mulgi, Võru, Saare ega Setu „rahvaste“ eluõiguse vastu, miks mitte — kui nad ainult seejuures on ka eestlased, yhise eesti kultuuri toetajad ja osasaajad. Muidugi palju vähemal määral, aga umbes analoogiliselt on ja peab veel enam olema ka erilise eesti ja yhissoomelise kultuuri suhe. Just eestilise ja yhissoomelise, mitte ainult Soomemaa soomelise — kuidas võib siin juttu olla „ylekohtust väiksema vastu teda suurema alla paenutada“, kui midagi ei paenutatagi, vaid mõlemad rahvused lihtsalt yksteiselt juure saavad, ilma et midagi oma kaotaksid! Kus minnakse siis minugi kirjutuses „enese eitamiseni“, millega meie andvat endale jõuetuse

„Derpt.“

Neil päivil on ilmud trükist prof. M. Kurtschinski sulest venekeelne broshüür „Изъ курса политической экономии“, mida ehivad järgmised read: „Профессоръ Дерптскаго университета.“ „Издание Общества русскихъ студентовъ при Дерптскомъ университетѣ.“ „Дерптъ 1923.“ Venelaste hoolimatust kõige meie oma vastu tunneme ju väga hästi, kuid siiski tundub imelikuna, et ei teata, et meil on Tartu ülikool ja Tartu linn, mitte mingisugune moonutatud „Derpt“!

„Soome-Eesti lähenemise sihtjoontest.“

Sellenimeline A. Anni kirjutus, millest eelmine pool avaldati meie lehe osalt minevaastastes ja osalt tänavustes numbrites, ilmub loodetavasti lähemal ajal eribrošyyrina. Teises pooles käsitab autor ligemalt Soome ja Eesti lähenemise võimalusi ja teid poliitilisel, majanduslikul, kultuur poliitilisel jne. alal, eriti vaadeldes ylesandeid, mis siin oleksid koolil, kirjandusel, ajakirjandusel ja sellekohastel organisatsioonidel. Lõpuks pyytakse kaaluda ja tyhistada vastuväiteid, mis siis harilikult tehakse sotsiaalselt äärmiste pahempooliste või jälle liig kitsaseestiliste „iseisvuslaste“ poolt.

„attestatsiooni“!? Kas sellega, kui konstateeritakse meie kultuurilist noorust ning arusaadavat nõrkust ja soovitetakse edasi areneda võimalikult ligidas koostöötuses meie soo vanema rahvus kultuuriga? (Õigus- ja majandusteadus, näit. on vist õige suurel määral rahvusvahelised ja et neid õpitakse ka algallikaist, tegelikult Saksast ja Venest, selle vastu ei ole ka meil just suuremat ytlemist). Aga see hirm „liig suure vaimustuse“ eest, see on tõeti puhteestiline! Ikka tasa ja targu, mitte „uisapäisa“, mitte yhtki suurejoonsemat mõtet, kõik on liialdus ja kõike vaja kohe kustutama tõtata!

Selgeks tunnistuseks, kui võrra vaja on meil suuremat Soome tundmist ja eriti lähenemise kultuurilise kylje mõistmist, on aust. vastuvaidleja otse naiiv ja veider arusaamine Saksa kultuuri mõjust meile ja Soomele. „Kas on siin lihtsa teadmatusega tegemist, või tahetakse meeldi tõsioludest vaikida“ — jah just nii on täieline õigus meil vastu kysida ja meil on häämeel uskuda, et siin siiski võib tegu olla ainult teadmatusega. Müüdu oleks siin ainult mingi „juristiline“ konks, gvatriono terminorum: alguses kõneldakse saksa kultuuri mõjust, pärast aga saksa austamisest ja riigipoliitilisest orientatsioonist. Tulemuseks aga on, et me saksa kultuuri kõikvallutavale mõjule (mille alla me mitte yksi ei „või sattuda“, vaid mille all me aastasadu oleme, millega me oleme läbikasvand nii, et me tihti yldse enam arugi ei taha saada muist kultuurest ja vaatekohist!) abiotsides soomelise kultuurist satume „kuivast toast räästa alla“. Kuidas siis jah, eks see Soome kultuur ole kyll veel saksalisem kui sakstel ja baltlastel endil, kyllap nad vist on olnud kogu oma aja Saksa riigi osana!

Kuid me usume ometi, et aust. väitleja siin kogemata ära on seganud kultuuri ja teisalt päevapoliitilised sympaatiad ja antipaatid. Kuid ka viimasel alal pole asi vist nii hull, ega maksa von der Goltzi kylaskäigust välja lugeda kes teab mis. Ei saa ju ikkagi salata, et soome praeguse rigikorra jaluleseadmisel saksa olu palju kaasa aitas ja valitsus isegi kohustet on teatavaks viisakuks. Et vastuvõttel osa soome äärmisi parempoolseid ja rootslased kindralile juubeldasid, ei ole imeks pandav — seda teeksid samal juhtumisel ka meiegi saksad! Ainult taas juhus on see, et näidata, kuivõrra vähe tohib ajalehesõnumite ja yldse yksikute parteide ning isegi kunagikordse valitsuse teguviisist teha järeldusi kogu rahva ja tema kultuursuhete kohta!

Oleks veel yhtteist R. Ö. le vastu vaielda enam põhimõttelisemais asjus kui need väärkäsitused, aga oleks asjata seda teha, enne kui kirjutus tervelt on ilmud. Eitenähes vastuväiteid, on selles neile pyytud ette vastata kogu sellekohases päätykis.

Igatahes on rõõmustav, et mu kogu kirjutus pisut mõtteid liikuma on pannud, ka juba oma poolikul kujul. Loodetav kogutöö ilmumine kõrvaldab vahest ka teised ekshiarvamised, mis praegusel korral ehk isegi paratamatud. Siis võib pikemalt harutlema hakata ka enam yksikkysimusi, ning just need on kõige vaieldavamad. S.-E. lähenemise vajadus yldse on arvatavasti kyll kõigi kultuurisihiliste eestlaste yhine pyyd.

A. Anni.

Tartu üliõpilaste vanadus 1922. a.

J. Maide.

Alamaljärgnevat diagramm tabelid ja lühike kokkuvõte Tartu üliõpilaste vanaduse üle 1922. aastal on kokku seatud selle aasta „isikliku koosseisu“ põhjal. Kuigi viimases esitatud andmed, nagu pärast selgus, mitmeti lahku lähevad tõelisist asjaoludest — iseäranis üliõpilaste teadus- ja osakonna nimetusest, kus näit. terve rida keemia osakonna üliõpilasi selle osakonna kategooriast välja on jäänud — on siiski üliõpilaste vanaduste arvud „koosseisus“ valdavas enamuses kokkukõlas tõelikkusega, mispärast mitte huvitusest pole vaadelda lähemalt neid andmeid.

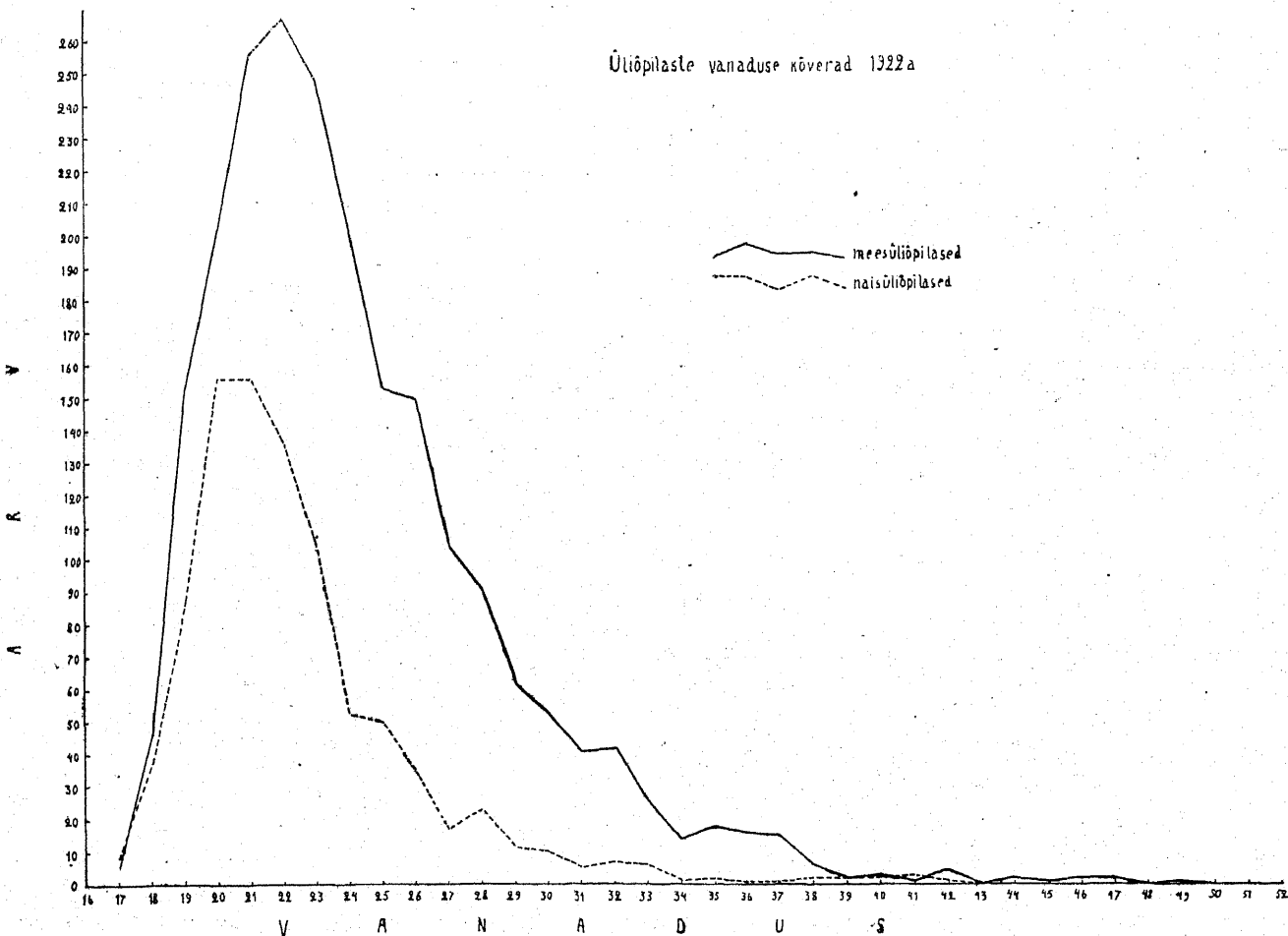
siis on meil valemile vastavad arvud:

$$\begin{aligned} a &= 16 & X &= 3 \\ (a + 1) &= 17 & X_1 &= 5 \\ (a + 2) &= 18 & X_2 &= 8 \end{aligned}$$

ning selle rühma keskmine vanadus meie valemi järele:

$$\frac{16 \cdot 3 + (16 + 1) \cdot 5 + (16 + 2) \cdot 8}{3 + 5 + 8} = \frac{48 + 85 + 144}{16} = \frac{277}{16} = 17,3 \text{ aastat.}$$

Vaatleme nüüd lähemalt alljärgnevat diagrammi.

Siin esitud keskmine vanadus on väljaarvatud valemi põhjal

$$\frac{aX + (a+1)X_1 + (a+2)X_2 + \dots + (a+n)X_n}{X + X_1 + X_2 + \dots + X_n}$$

kus a on selle üliõpilaste kategooria kõige noorem vanadus, (a+1), (a+2) jne. järgnevad vanadusaastad, ning X, X₁, X₂ ja X_n jälle vastavate vanaduste a, (a+1), (a+2) (a+n) vanaduste arv. Nii näituseks kui meil on kolm vanadust:

- 16 = aastaseid 3
- 17 = aastaseid 5
- 18 = aastaseid 8,

Aastad	Arv		Kokku
	Meesüliõp.	Naisüliõp.	
17	5	7	12
18	46	38	84
19	153	87	240
20	210	156	368
21	256	156	412
22	267	136	403
23	247	104	351
24	201	52	253
25	153	50	203
26	150	34	184

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus

Ajalehed: „Päevaleht“ ja „Koit“.

Ajakirjad: „Agu“ ja „Laste rõõm“.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kirjastusel ilmunud raamatute nimekiri.

- Jaunart Jauram. Lasteraamat. K. A. Hindrey.
 Jaunart Jaurami jõngermannid. Lasteraamat. K. A. Hindrey.
 Jõngermannide jandid. Lasteraamat. K. A. Hindrey.
 Minu kodust. Lasteraamat. J. Lattik.
 Laste rõõm. Laste ajakiri. Toimetaja E. Enno. Hind 15 mrk. üksik nr. Aastakäik köidetult 300 mrk.
 Füüsika. I, II. ja III. jagu. M. Kesküla ja E. Maltenek.
 Kaubateadus I. A. Aljak.
 Kasvatuse radadel. Kasvatuse õpetus. C. H. Niggol.
 Töökool ja õpekool. Kasvatusteadusline teos. C. H. Niggol.
 Parlament. Riigiteadus. H. v. Gerlach.
 Kuidas kunstlikult nooreks saada. Loodusteaduslised uurimised. Prof. Steinach.
 Minu mälestused. Adm. Joh. Pitka memuaarid Sõda Landesvehriga. J. Poopuu.
 Nipet-Näpet. Legendid, anektoodid ja tõsi-juhtumised. A. Jürgenstein.
 Vähkmann ja Ko. Följeton. O. Luts.
 Tiibuse Jaak Tiibuse kirjavahetus. Ajaloolised humoreskid. A. Kitzberg.
 Tiibuse Mari ajalikud laulud. Ajaloolised humoreskid. A. Kitzberg.
 Au langenuile. Luuletused vabadussõja kangelastele. A. Kallas.
 Saatuse tujud. Jutud Vene-Austria võitlustest Karpaatides. J. Mändmets.
 Punased lõunast. F. Grass.
 Frithjof. Norra rahvaepos. Ümber jutustanud P. Grünfeldt.
 Meie jõumajanduse sihtjooned tulevikus. Prof. A. Kink.
 Täielik malemängu õpetus. A. Burmeister.
 Poiss ja liblikas. Novellid. A. H. Tammsaare.
 Kolm muinasjuttu lastele. Z. Topelius.
 Soome keelest M. Nurmik.
 Mida võiks igäuks suguhaigustest teada. Dr. H. Rütman.
 Pärisosad. Luuletused. M. Under.
 Käsikivi. Novellid. A. Adson.
 Eestlaste sugu. M. J. Eisen.
 Kaubateadus 2. A. Aljak.
 Jmmensee. Saksa kirjandus Eesti koolidele. Th. Storm.
 Kadunud mees. Ülipõnev jutustus. C. Bridges.

Pealadus:

- Mooses ja prohvetid. Usuteadusline töö. Ed. Tennmann.
 Laenatud naine. Jutustus Ameerika miljonääride elust. O. Höcker.
 Keedu ja majapidamise juht. A. Tannebaum.
 Marsi elanikud. Humoreskid. Tõnu Tõrges.
 Riigielu põhijooned. G. Laurentius.
 Individualism. G. Laurentius.
 Kõlbluse jumal. Näidend. K. Laurberg.

Pealadus T. E. K.-Ü. „Päevalehe“ raamatu- ja kirjutusmaterjaalikaupluses Jaani tän. nr. 6, Krediit Panga majas, ja kõigis „Päevalehe“ abitalitustes. Saadaval kõigis paremates raamatukauplustes.

Aastad	Arv		
	Meesüliõp.	Naisüliõp.	Kokku
27	104	17	121
28	91	23	114
29	62	11	73
30	53	10	63
31	41	5	46
32	42	7	49
33	26	6	32
34	14	1	15
35	18	2	20
36	16	1	17
37	14	1	15
38	6	2	8
39	2	2	4
40	3	2	5
41	1	3	4
42	5	1	6
43	—	—	—
44	2	—	2
45	1	—	1
46	—	—	—
47	2	—	2
48	2	—	2
49	—	—	—
50	1	—	1
51—53	—	—	—
54	1	—	1
55	—	—	—
56	1	—	1

Diagramm nr. 1 kujutab üldist mees- ja naisüliõpilaste vanadust ja arvu. Meesüliõpilaste vanaduse kõverat lähemalt vaadeldes näeme, et üliõpilaste arv 17—18 aastate vahel võrdlemisi väike on. Kuid see tõuseb järgmiste 18—20 a. kiiresti ning jõuab 22 aasta kohal oma maksimumini. Siit peale langeb kõver pea sama järsku ning jõuab, mõnda üksikut arvu 30—50 aastate vahel näidates, pea nullini.

Naisüliõpilaste vanaduse kõver näitab veidi teist pilti. Ka siin ei ole 17—18 a. vanuste üliõpilaste arv suur, kuid see tõuseb järgnevatel aastail kiiresti ning jõuab 20—21 a. vahel maksimumini — ses vanuses on naisüliõpilasi kõige rohkem. Edasi langeb kõver pea sama järsku kui meesüliõpilastelgi. Hoopis teistsugune pilt esineb meil, kui vabakuulajate, loomaarsti ja rohuteadlaste vanaduse diagramme ja tabelid vaatleme. Nii näeme, et meesvabakuulajate vanaduse maksimumid tervelt 3 aasta peale on jaotatud 21, 26 ja 33 peale. Naisvabakuulajate vanaduse kõver annab nende kohta vanaduse maksimumi 24 aasta kohal.

Aastad	Loomaarsti teadusk.		Rohuteadusk.	
	Meesüliõp.	Naisüliõp.	Meesüliõp.	Naisüliõp.
16	—	—	—	—
17	—	—	—	—
18	—	—	—	—
19	4	—	—	—
20	2	1	—	—
21	3	1	—	—
22	4	1	—	—
23	4	1	3	—
24	5	—	3	1

Aastad	Loomaarsti teadusk.		Rohuteadusk.	
	Meesüliõp.	Naisüliõp.	Meesüliõp.	Naisüliõp.
25	2	1	2	1
26	3	—	3	—
27	5	1	3	1
28	7	—	10	—
29	2	—	5	—
30	—	—	9	—
31	1	—	6	—
32	—	—	1	—
33	2	—	4	1
34	1	—	6	—
35	—	—	2	—
36	2	—	—	—

Veel rohkem lahku üldisest üliõpilaste vanaduse „normaal kõverast“, kui seda diagramm l kohta tarvitada, läheb loomaarsti teaduskonna üliõpilaste vanaduse kõver, kus vanaduse maksimum alles 28 aasta kohal esineb.

Mis puudub rohuteaduse kuulajate vanadusse, siis tuleb tähendada, et ka siin vanaduse maksimum alles 28 aasta kohal seisab.

Tabellaarselt kokku võetult oleks mõlema teaduskonna üliõpilaste vanadus järgmiselt grupeeritud: Üksikute teaduskondade järele rühmitult kujuneb iga fakulteedi üliõpilaste vanadus järgmiselt.

Kõige rohkem sarnastub üliõpilaste vanaduse normaal-kõverale õigusteaduse üliõpilaste (meesüliõpilased) vanaduse kõver. Ka siin esineb maksimum 22 aasta kohal, ning kõvera tõus ja langemine on sarnased normaal kõverale. Alamal järgneb õigusteaduse üliõpilaste vanaduse tabel.

Aastad	Arv	
	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	—	2
18	7	6
19	51	11
20	50	14
21	56	13
22	78	14
23	63	9
24	55	5
25	40	3
26	41	2
27	31	—
28	30	4
29	20	2
30	20	1
31	17	1
32	13	—
33	5	—
34	4	—
35	7	—
36	4	1
37	6	—
38	3	—
39	1	—
40	2	—
41	—	—
42	2	1
43—46	—	—
47	1	—
48	1	—

Arstiteaduse meesüliõpilaste vanaduse kõveras esinevad 3 suurt maksimumi — 21, 24 ja 26 aasta kohal. Naisüliõpilaste vanaduse kõver selle eest näitab aga üldiselt võrdlemisi normaalset käiku.

Arstiteaduse üliõpilaste vanaduse tabel on järgmine.

Aastad	Meesüliõp.	Arv	Naisüliõp.
17	—		1
18	7		7
19	15		7
20	24		11
21	38		29
22	26		24
23	31		25
24	39		11
25	29		14
26	38		11
27	18		6
28	21		3
29	7		1
30	9		2
31	3		2
32	5		3
33	4		3
35	2		—
36	2		—
37	—		—
38	1		1
39—49	—		—
50	1		—
51—53	—		—
54	1		—
55	—		—
56	1		—

Aastad	Meesüliõp.	Arv	Naisüliõp.
17	1		1
18	4		15
19	7		29
20	15		51
21	12		44
22	16		24
23	14		22
24	4		9
25	4		11
26	3		11
27	4		1
28	1		4
29	2		3
30	1		2
31	1		1
32—33	—		3
34	1		1
35	—		—
36	2		—
37	—		1
38	2		—
39	—		2
40	1		1
41—47	—		3
48	1		—

Aastad	Meesüliõp.	Arv	Naisüliõp.
18	2		—
19	5		1
20	3		1
21	3		1
22	4		—
23	5		—
24	2		—
25	4		—
26	—		1
27	3		—
28	—		—
29	2		—
30	1		1
31	2		—
32	—		—
33	1		—

Üksikuiselt osakondist oleks nimetada metsateadus-, keemia- ja kaubandusteaduse osakondade üliõpilaste vanadus.

Metsateaduse osakonna üliõpilaste vanaduse kõver näitab suurt üliõpilaste arvu 21—22 aastate vahel ning on võrdlemisi normaal.

Selle osakonna vanaduse tabel on:

Aastad	Arv (meesüliõp.)
18	1
19	2
20	10
21	12
22	12
23	11
24	5
25	7
26	4
27	4
28	2
29	1
30	2
31—32	—
33	1
34	1

Loodusteaduse üliõpilaste vanaduste kõveraist on ainult meesüliõpilaste vanaduse kõver normaalne — siin esineb maksimum 22 aasta kohal. Naisüliõpilaste vanaduse kõver näitab rohkem ühetasast vanaduse üleminemist ning sarnastub neis üliõpilaste õigusteadlaste vanaduse kõverale.

Loodusteaduse üliõpilaste vanaduse tabel on järgmine:

Aastad	Meesüliõp.	Arv	Naisüliõp.
17	3		—
18	9		4
19	23		13
20	34		18
21	33		15
22	85		21
23	29		16
24	17		9
25	15		10
26	13		4
27	8		4

Aastad	Arv	
	Meesüliõp.	Naisüliõp.
28	7	5
29	8	3
30	9	2
31	6	1
32	8	—
33	—	—
34	1	—
35	3	1
36	3	—
37	2	—
38—40	—	—
41	1	—
42	2	—
43	—	—
44	1	—

Põllumajandusteaduse meesüliõpilaste vanaduse kõver näitab suurt, järsku tõusu ja maksimumi 22 a. kohal, kuna naisüliõpilaste vanaduse kõver analoogiliselt õigusteadus- ja loodusteaduse naisüliõp. vanaduse kõveraga jookseb.

Põllumajanduse üliõpilaste vanadus tabellaarselt on:

Aastad	Arv	
	Meesüliõp.	Naisüliõp.
18	3	—
19	5	1
20	11	6
21	12	7
22	26	6
23	17	6
24	11	5
25	13	1
26	12	1
27	6	—
28	6	—
29	5	1
30	2	1
31	2	—
32	2	—
33	5	—
34	—	—
35	1	—
36	1	—

Usuteaduse üliõpilaste vanadus erineb teistest see läbi, et see ilma nähtava maksimumita on.

Filosoofia teaduskonna üliõpilaste vanaduse kõver erineb teistest sellepöolest, et selles fakulteedis valdavat enamust moodustavad naisüliõpilased, mispärast ka naisüliõpilaste vanaduse kõver rohkem üldisele normaalsele vanaduskõverale läheneb.

Keemia osakonna üliõpilaste vanaduse vaatlemisel tuleb arvesse võtta ülalnimetatud andmete pundulikkust. Siin esineb meesüliõpilaste vanaduse maksimum juba 21 aasta kohal, naisüliõpilastel aga juba 20 aasta kohal. Keemia osakonna üliõpilaste vanadus esineb järgmises tabelis:

Aastad	Arv	
	Meesüliõp.	Naisüliõp.
18	5	—
19	7	1
20	10	3
21	12	4
22	9	4
23	8	2
24	10	1
25	9	2
26	3	1
27	1	1
28	1	1
29	1	—
30	4	—
31	2	—
32	2	1
33	—	—
34	1	—
35	1	—
36	1	—
37	2	—
38	1	—

Kaubandusteaduse osakonna üliõpilaste vanaduse kõverat vaadeldes näeme, et see meesüliõpilastel kahe vanadusmaksimumiga — 21—23 aasta kohal esineb. Naisüliõpilaste vanaduse kõver on võrdlemisi normaalne. Tabellaarselt esinevad mõlema poolte vanadused järgmiselt:

A.-S. Balti spordiriis- tade wabriku ladu „Sport“

Kõnetraat 602.

Tartus, Rüütli tän. nr. 9.

Kõnetraat 602.

Soovitab suviseks hooajaks kõikisugu **spordi abinõusid**:

Tennis rakette oma- ja parematest väljamaa firmadest, palle, kingi, särke ja võrke. **Käsi- ja jalgpalle**, saapaid ja särke. **Suve väljavoodid**, võrkkiiki (kamak), jalgrattaid. **Ujumis** kostüüme, mütse ja mantlid. **Kalapüügi** armastajatele Inglis kalapüügi abinõusid. **Krocket mängu** igas suuruses. **Uehklemiseks** rapiire, espadroone, florette, rinnakaitseid, **Üliõpilaste organisatsioonidele** 0/0/0. **peakorve ja kindaid.** **Hinnad mõõdukad.**

Aastad	Arv	
	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	1	2
18	7	5
19	26	22
20	40	42
21	52	34
22	45	33
23	56	15
24	46	12
25	27	8
26	28	4
27	19	1
28	13	3
29	11	—
30	7	—
31	2	—
32	7	1
33	4	1
34	3	—
35	1	—
36	1	—
37	2	—
38—39	—	—
40	2	—
41—43	—	—
44	1	—
45	1	—
46—47	1	—

Lõppeks esitame veel keskmised vanadused iga teaduskonna ja mõne osakonna üliõpilaste kohta:

Meesüliõpilased		Naisüliõpilased	
Teadus- ja osakond	Vanadus	Teadus- ja osakond	Vanadus
Metsatead. osak.	23,2	Kaubandustead.	21,5
Filosoofia teadusk.	23,4	Filosoofia teadusk.	22,2
Usuteaduskonna ül.	23,5	Õigusteadusk.	22,2
Kaubandustead. o.	23,8	Põllumajand. tead.	22,5
Keemia osak.	23,8	Arstiteadusk.	22,6
Põllumajandustead.	24,1	Loodusteadusk.	23,0
Arstiteadusk.	24,6	Loomaarstitead.	23,1
Loodusteadusk.	24,7	Usuteadusk.	23,5
Loomaarstitead.	25,5	Keemia osak.	24,0
Õigusteadusk.	27,3	Vabakuulajail	27,5
Vabakuulajail	28,0	Rohuteaduse kuul.	28,8
Rohuteaduse kuul.	29,6		

Üldiselt oleks Tartu üliõpilaste keskmine vanadus ¹⁾ meesüliõpilastel 24,3 aastat, naisüliõpilastel 22,3 aastat. Üldine keskmine vanadus aga mõlema soo kohta: 23,6 aastat.

1) Ilma rohuteaduse-, vabakuulajate ja loomaarsti teaduskondade üliõpilasteta.

Minule vähemalt paistab sarnane kõike-eitav pessimism siiski ebaõiglane olevat ja tunnistustandev pealiskaudsest aine käsitlemisest.

Alguses aga mõni sõna käsitlemise viisist.

Minu arvates ei tohiks meie, akadeemiline pere, vastarvamisi, teisiti vaateid, mis lahku lähevad meie omist, tembeldada kohe mingisugusiks alaväärtuslikkude kirgede ja püüete saavutusiks. Neile tuleks ainult sisuliselt põhjendat väiteid vastu tuua, mitte aga iroonilist, üleolevat muiget.

Mainit artikkel ei ole aga vaba vähepõhjendat süüdistustist. Vaatleme neid.

Autor, peatudes 1920 a. üldorganisatsiooni tekkimise juures, ütleb:

„teiselt poolt paistis, kui oleks ka meie üliõpilaskonnale külge hakanud see meie tolleaja pahe (ei ole praegugi täiesti kadund?), mis nii teravalt vanema põlve, kui ka koolinoorsoo juures esile tungis, püüde mingit suurt ja laia poliitikat ajada, olla liideriks, asutada omi parteisid ja viimaste vahel kaunis äraiganend ehk kunstlikult sünnitet vastolude pärast kõige ägedamaid lahinguid lüüa. Kujunesid vastasrinnad — ja seda peeti isegi hääks ning tarvilikuks“.

On see nii?

„Üldorganisatsiooni mõte ei olnud küll täiesti uus“, ütleb autor, „midagi sarnast oli juba enne sõda liikumas ja mõnest küljest võib olla selgemate äärjoontega“.

Ei olnud „midagi sarnast“ liikumas ainult enne sõda, vaid üldorganisatsiooni mõte ei olegi kadund Tartu üliõpilaskonnast, alates 1803. a., mil asutati esimene „Allgemeine Burschenschaft“.

„Mõtteid valmivast intelligentsist.“

E. Y. S. Veljesto väljaanne.

Sellenimeline E. Y. S. „Veljesto“ korraldet koguteos meie kultuuri-, intelligentsi ja üliõpilaskysimuste käsitlemiseks ilmub loodetavasti juunikuu algul „Odamehe“ kirjastusel. Raamutu suurus tuleb umbes 8 trykipoognat ja ta sisaldab järgmised kirjutused:

A. Anni: Meie ilmast ja ilmavaatest.

H. Moora: Meie praegusest rahvuslusest.

H. Moora: Meie rahvuskultuurilisist ylesandeist.

A. Koort: Meie rahvuspoliitika eetiline ideaal.

J. Mägiste: Eesti seesmine ylesehitamine ja meie viliatlaskund.

A. Anni: Maakundlikkude yliõpilaskogude eeskujudest ja põhimõtteist.

A. Anni: Millised peaksid olema meie yliõpilasyhingud?

Lisana avaldetakse vastused meie praeguse yliõpilaselu kohta käivale nimelisele ankeedile. Vastuseid on saanud:

Joh. Aavik, prof. Aleksejev, dir. Bauer, prof. Cederberg, prof. Eisen, V. Ernits, J. Jans, prof. Jõgever, dots. Kaho, pr. H. Kettunen, prof. L. Kettunen, prof. Kjellin, dots. Kogerman, dots. Köpp, lekt. Ljunggren, dots. Lyys, prof. Paldrock, prof. Rammul, dir. Raudkepp, A. Reeben, mag. Saareste, dots. Sepp, prof. Schmied-Kowarzik, prof. Suits, dots. Schlosmann, prof. Tallgren, dots. Tennmann, prof. Wiget, Dr. Wilms.

Kas see tõesti meil puudub?

Vastuseks L. K—r'ile (v. Üliõpilasl. nr. 5).

Üliõpilaslehes nr. 5 ilmund „Mis puudub meil“ autor avaldab seesuguseid pessimistlikke arvamisi meie üliõpilaskonna tegevuse kohta, eitab üleolev-ironilise naeratusesega kõigi üliõpilasorganisatsioonide tööd ja saavutusi, et tahtmata küsimus tõuseb: „on's meil seisukord tõesti nii lootusetu?“

„Üliõpilaslehe“ toimetuse ja koopteerit jõud toimetuse ruumides Ühiselumajas enne käesoleva viimase numbril ilmumist. Vasakult paremale näeme istumas toimetuse sekretääri E. Raudseppa, edasi päätoimetajat Richard Janno't ja majanduslikult hooldajat J. Poska't. Luulelises poosis seisev isik on „Üliõpilaslehe“ lugejatele hästi tuntud nimi — J. Pert.

Katseid üldorganisatsiooni luua on olnud mitte üks ehk kaks, vaid palju rohkem. Teame seesuguseid katseid aastail 1812, 1817, 1827, 1831, 1832, 1834, 1847, 1855, 1862, 1873 jne., kui ainult teostund, tähtsamaid katseid nimetada.

Kui peale sõda Saksamaal, kelle üliõpilasorganisatsiooniline elu meie omaga enam-vähem sarnane, tugev vool tekkis üldorganisatsiooni poolt, siis ei ole ime, kui ka meil see uut hoogu ja jõudu sai. Tarvidust selle järele ei ole senini meil ka eitatud. Vastolud tekkisid organiseerimismooduse küsimuses. Ka need vastolud on püsind pikemat aega ja ei kao, kuni inimesed iseseisvalt mõtlevad.

Kui need tõsiasjad teada, siis tundub küll mitteõiglaseks ja liig p õ h j e n d a m a t u n a ütetus, nagu oleks need vastolud mingisuguse suure ja laia poliitikaajamise püüde, liiderdatahtmise jne. tagajärg. Veel vähem on põhjusi väita, nagu oleks need vastolud kunstlikult sünnitelt.

Et nad kunstlikult sünnitelt ei olnud, tõendab kaudselt ka K-r ise, kuna ta edustuse tööd teravalt kritiseerib, edustusega tähendab vastolus olles. Ei hakka ju K-r ennast süüdistama, et tema vaated edustuse kohta kunstlikult sünnitelt on. Kas need, kes edustuse töövõimesse ei uskud juba tol ajal, kui edustuse asutamise mõte alles päevakorrale võeti, sama kaugel kui K-r nüüd — post factum. Kas oli tolleaegne vastolu vaated kunstlikult sünnitelt ja ksv. K-r oma praegu ei ole seda mitte? Millega põhjendada vastolude kunstlikku tekitamist?

Ei! Vastolud olid tingit neist ülesandeist, mis edustusele esitati, neist võimalust, millega ülesandeid teostada. Need vastolud püsivad praegugi ja ka mina olen neist, kes arvavad, et edustus praegusel kujul jõuetum on, kui sel kujul, nagu see omal ajal vähemusse jääjate poolt soovitet

sai. Nüüd on aga nende arv, kes edustuse võimetuselt veendund, tublisti kasvand.

Vähem olude tundmist ilmutab K-r, kui ta arvab, et üldorganisatsiooni asutamisevaidlustes olid mõduandvad värvimütsikandjate ja teiste suhted. Kahe vaatekoha edustajad olid just seltside liikmed.

Vaatamata selle peale, et olen üks edustusevastaseist selle praegusel kujul, ei saa siiski ühineda K-r'iga edustuse kritiseerimisel.

Edustuse põhiseaduse vastuvõtmist ei loe K-r edustuse kui terviku tööks vaid üksiku omaks. Missugune on siis see terviku töö. Igas kollektiivses asutuses töötab harilikult üks eelnõu välja, mis asutuse koosolekuil täiendatult ja parandatult vastu võetakse.

Edustuses töötas üksik põhiseaduse eelnõu välja, see anti komisjoni, kus teda parandati ja täiendati. Plenaar-koosolek lükkas komisjoni esituse tagasi. See anti uude komisjoni, kes ta ümber töötas ja uus pleenum võttis ta oma poolt muutusi ja täiendusi tehes vastu. Kas saab olla veel kollektiivsemat tööd? Õpetage, ksv. K-r.

Edasi. Edustuse töö ei piirdu ainult põhiseaduse vastuvõtmisega. Edustuse ettevõttel töötab ühisköök, millest keskmiselt 300—400 lõunat päevas välja anti; edustuse ettevõttel ilmub (küll vaheaegadega) juba kolmat aastat üliõpilasleht. Üliõpilasedustust on sidemeid loond välisriikide üliõpilasiga, võttes osa korrespondentsbüroode Leipzigi konverentsist, mille osaliseks järeldused on, et tänava mõnikümend üliõpilast väljamaale saab sõita, küll suvitama, küll ekskursioonele. On peet Baltiirike üliõpilaste konverents, mille tagajärjed veel tulevad jne.

Väljamaaga kokkupuutumisevõimaluste üle ironiseerib küll K-r, küsides, kas ei kavatseta kokku kutsuda üleilmilist konverentsi!

Nähtavasti tahaks K-r kõik piirid sulgeda, et siis, kõigist eraldet, oma sisemisi asju kujundama hakata, kuni nad selgeks saavad ja rahvuslikke jooni ning omapärasust kasvatada?!

Agas armas ksv! Millal siis meie sisemised asjad õige selgeks saavad, millal tuleb see arenemise ja edenemise lõppsaavutus, millal võime ütelda:

„Noh, nüüd on meie juures kõik selge, kui allika vesi, nüüd võime siis piirid avada, väljamaalasi sisse lasta, et neile näidata seda imeraasi, kes eraldatult välisilmast üleskasvand, et ise vaadata, kuhu siis need välisriike elanikud selle aja jooksul jõudnud“.

Sic!

Võib olla aga ei mõista meie enam üksteist. Inglise kirjanik Borrowsi omas „Ahvide kasvandikus“ (kui K-r seda loeb), arvab, et suguharu, kes muust maailmasteraldet, võib tagasi langeda Kertshaki (antropoiidi) tasapinnale ja veelgi kaugemale.

Vabandatagu, et K-r üleoleva muige mõjul siin vähe vale tooni sattusin, kuid paistab nii algtõena, et meie tihedama ühenduse, lähema kontakti poole välisilmaga peame püüdma.

Meie seesmise elu kujundamine, annaks Jumal, ei lõpegi ja kas ütleb keegi, millal oleme küpsed välisriikega läbikäima, nende kultuuriga tutvunema.

Julgen arvata, et välisilmaga tutvumine sugugi ei takista meie omapärast, rahvuslikku elu ja iseloomu jooni arenemast, vaid just vastuoksa seda paljugi kiirendab. Kui meie, omapärasust õhutades ja kasvatades, tahame kaasa saamuda välisilmaga, kui meie tahame vast isegi mõnda uut sõna inimkonna arenemisloos ütelda, siis peame ometi olevaga tuttav olema, seda tundma ja põhjalikult tundma. Ilma selleta ei saa meie eladagi.

Olen märganud, just üliõpilaste ringides, et väljamaal rändamine õpetab tähelepanema neid joonekesi, mis meid eraldavad teistest, õpetab ennast palju rohkem hindama ja olen näinud, et need, kes pikemat aega praegusel ajal välismail viibind, on koju tulnud palju suurematena rahvuslastena, kui nad minnes olid.

Kõnelemata üldisest silmaringi laienemisest, kõnelemata värskema õhu juurevoolust traditsioonilisse Tartu.

See n. n. välisliikumine, mis meil üliõpilaskonnas hogu saand, on ainult terviteta, teda tuleks veelgi õhutada ja ei attesteeri keegi end heast küljest, kui ta selle liikumise peale kõrgi muigega ülevalt alla vaatab ja laiatamisest jne. ironiseerib.

See liikumine viib meid lähemale ka sellele ülesandele, mis K-r sihiks seadnud: omapärase, rahvusliku üliõpilastüübi ja üliõpilaselu väljakujunemisele.

Rahvuslikkus ja omapärasus ei ole programmiliselt saavutatavad omadused, vaid pikemate aegade jooksul välja kujunevad.

Arvan ka, et K-r ülekohtu teeb, kui ta olevaid organisatsioonide süüdistab, selle lõppsihi mitte harrastamises.

Kui K-r praeguste organisatsioonide tegevust ja eesmärke eitab ja nõuab omapärase, rahvuslike organisatsioonide loomist, siis andku ta vastust järgmiste praktiliste küsimuste kohta:

1. Kuidas peab soovitet organisatsioon organiseerit olema?
2. Mis oleks tema konkreetsed ülesanded, n. n. töökava (mitte lõppsiht) lähema aja, ütleme aasta paari peale?
3. Kas peaks need ülesanded, millega praegu tege mist tehakse, täiesti kõrvale heitma?

Need sõnad: omapärasus, rahvuslus jne. on tühised, kui neile konkreetset sisu ei anta.

In memoriam.

21. märtsil s. a. lahkus vabasurma läbi tehnikumi kuulajasperest ksv. Adele Ülenurm. Lahkunu oli pärit Võru linnast, eelhariduse sai Võru keskkoolis, millisest otse tehnikumi astus.

Tehnikumis õppis ta tehnilist keemiat, ühtlasi töötades laborandina tehnikumi juures asuvas riiklises katsekojas.

Töötades hoolsalt ja tagajärjekalt tehnilise keemia alal, olles ligidalt sellele, et esimeste tehnikumi lõpetajate seas esimese naisena Eesti tehnika põllul töötada, tõmbas surm halastamatult noorest lootusrikkast elust kriipsu läbi.

Rohkearvulise kogu kaastöötajate ja tehnikumi kuula jate saatel viidi kadunu 23. märstil raudtee jaama kodulinna saatmiseks, kus tema põrm maamulda sängitati.

— K.

Missugused on siis need rahvuslikud ja omapärased jooned, mille kultiveerimisele kohe tuleks asuda? Konkreet-selt, palun.

Andke neile sõnadele sisu, ksv. K-r, seni olete vaid näidand, mida ei tohi teha: ei tohi praktilisi küsimusi käsitleda (kas siis end. vene üliõpilaste eeskujul põhimõtete üle eluaeg vaielda?); ei tohi välisriikide üliõpilasiga tutvuneda, nendega kontakti luua, konverentse pidada jne. Nende üle naerate Teie, need on Teie arvates „väiklus“ ja „laiutamine“?!

Teie ütlete, et praegu tegutsejad on tagaet laiatamise, liiderdamise, politiseerimise püüdeist (aatelisel on olemat passiivne, mõtlema osa — üksindusse tagasitõmbond), noored aga, kes aru saavad, et midagi rebeneb „on jäänd äraootavale seisukohale“; „neilegi pole see uus elustav veel kuigi selge“; „nende katsed otsitava uuega maha saada on seni kahjuks ainult hää tahtega piirdund“.

Mis aga peab siis saama? Peavad need kes nüüd tööd teevad, mis teie arvates õige ei ole, ka taanduma, kõrvale jääma, äraootavale seisukohale jääma?

Mis saab aga siis? Ise ütlete, et noored ei tea veel, mis nad tahavad, neile on see uus veel tume, nende katsed ei ole tagajärgi annud — mis siis sünnib?

Ei, nii nagu ikka ei lähe.

Ka meilgi, kes praegu tegutsevad, on minu teada eesmärgiks omapärase Eeesti üliõpilaselu väljaarendamine, ka nemad on teadlikud murrangust, mis on sündind.

Ka nemad otsivad uusi vaime, kuid samal ajal tegutsevad, et neid uusi vaime ilmutada, et nende saabumiseks teed valmistada. Selleks katsuvad nad üliõpilaskonna materjaalseid elutingimusi kergendada: asutavad supikööke, haigekassasid, tellivad raamatuid jne.; selleks katsuvad nad üliõpilaskonna silmaringi laiendada: asutavad lugemistube, käima pannes üliõpilaslehe, organiseerides ja õhutades välja maile sõite, luues kontakti teiste riikide üliõpilaskonddega jne. jne. Selle juures kritiseerides üksteist ja otsides õigemaid teid, paremaid vorme — sellest siis vastolud, mis ei ole kahjulikud.

Teie nimetate aateliseks neid, kes sellest tööst kõrvale jäänd, mõtlejaiks neid kes tagasi tõmbund ühisest tööst, kes äraootavale seisukohale jäänd! Kas seniks, kuni need teised eeltööd ära teevad, kuni nende töö tagajärjel sihid selguvad?

Kui nii, siis ei ole sugugi häbistav olla see, keda nimetate lajutajaiks, liiderdajaiks, politiseeri jaoks jne., nime tage neid kuis tahate. Mina oleksin parema meelega nende killas.

Tartus, 8./V. 23.

H. Laretei.

„Soome hõimud ja Moskva“.

(H. Moora kirjutuse puhul „Üliõpilaslehes“ 1. mailt).

„Meie ei pea vihkama venelasi, ainult neis nägema hädahohtu, vaid enam armastama ja austama iseendid, oma väikest rahvast, tõusvat, tuleviku rahvast“. Lõpulause lepitab täiesti mõningate väheste väärtustega, mis, minu arvates, leiduvad ksv! Moora huvitavas artiklis.

Peab tervitama ksv! Moora väiteid sentimentalismi väljatõrjumisest meie vahekorra kujundamisel teiste rahvastega. Sentimentaalsus, avaldagu ta üleliigses poolehoius või meeleletus vihas, on pime tegur, väljaspool igasugu mõistlikku kontrolli, kui ta pesitseb küllalt sügavalt rahva hingeelus. „Tunded juhivad ajalugu“, ütleb Prantsuse sotsioloog. Otsatu ettevaatlik peab olema rahvastunde värvingu valikul noorele rahvale.

Iga rahva vitaalsus nõuab enda alalhoiaks eritoitu. Tuleb arvesse võtta rahva hingelaadi, tema eriseisukohta ning üldist aja vaimu. Vaevalt on meie oludes läbiviidav eitav, vihast piitsutatud eraldumine idanaabrist. Kardan, et niisugune katse ei suudaks ajada sügavaid juuri laiemas kihis ja saada massi hingeelu lahutamatuks osaks. Meie rahvas ei ole sentimentaalne. Kui mult küsitaks, mis on meie, seni amorfi, rahvusliku ideoloogia alus, vastaksin mina, et seda moodustas sügav ja omapärane igatsus õigluse järele. On see tõesti nii, avaneb meil võimalus ehitada meie rahvuslikku mõtteilma kõlblise ideaali najale ja öelda sellega oma sõna maailmale. Kas ei ole see juba leidnud väljendust meie rahupoliitikas ja sotsiaalsetes korraldustes? Nii arendatud rahvuslik ideoloogia oleks orgaaniliselt sulanud rahva hingeeluga, ja meie jõuaks tasapinnani, mis seni saavutatud ainult Schweitsis. Ma ei eksi, kui ütlen, et Schweits on praegu Lääne-Euroopa aateliste politikategelaste ideaal, mil kaugelt suurem kõlbline mõju, kui seda lubaks oletada tema kitsad piirid.

O. Krusten'i joonistus.

Plenus venter non studet libenter.

Maailmas puhuvad uued tuuled. Ilmasõda hävitas lõpulikult keskaja riiklisi jäänuseid. Asemele tulid rahvariigid. Nende tekkimist saatsid suured muutused rahvusvahelises õiguses. Uue rahvusvahelise õiguse aluseks sai rahvaste õigus vaba enesemääramise peale. Rahvusriigid alustavad oma tekkimisega uue rahvusvahelise korra avamängu. Kui nad valivad omaks vanade lapitud monarkiate allüüre, pole see muud kui atavism. Meie üldine arenemisjärk viib paratamatalt uue ilmakorra poole. Tema esimesed tunde-märgid on küll vekslid tulevikku, kuid need vekslid on kindlad, — ja kuigi nad poleks kindlad, ei muutuks seega meie seisukoht nende vastu. Oleme uuest rahvusvahelisest õigusest ja uutest oludest sanktsioneeritud sünnitus, ja õonestaksime ise oma olemise alusmüüri, kui heidaksime kõrvale aatelise natsionalismi, mis on ideeline pendant vaba enesemääramise doktriinile.

Uus rahvuslus ei ole kahepaikne rahvuslus. Ta on rahvuslus kõigile. Praeguse seisukorra traagika seisab selles, et mitte kõik rahvad ei ole suutnud kohaneda uutele oludele. Meie idanaaber tasub vanade pattude hinda, ega saa asuda teiste riikide kõrvale enne, kui need eskimised viimastel kustutatud võlgade registrist. Ta võib saada uuele korrale kahjulikuks, kuid meie seisukohta see ei muuda — meie valik on juba tehtud, ja iga kõrvalekaldumine tema loogilistest järeldustest aina nõrgendab meie õiguste põhjendust.

Rahva hingeelus sügavalt pesitsev iseloomu joon, istutatult moodsa rahvusluse kultuurilisele ja arenemisvõimulisele pinnale, ei sarnane kiiresti tõusvale, veelgi kiiremini kõdu-nevale rahvusliku sentimentaalsuse väänkasvule. Rahvuslik sentimentaalsus valmistab pinda meie idanaabri kokkuvaharismisele. Meie selgrooks peaks olema mitte õnes rahvuslik ülbus, vaid sisukas, rahva hingelaadil põhjenev rahvakultuur ja tema varal igakülgsest arenenud rahvuslik ideoloogia.

Et mitte leppida üldiste lausetega (mis nii kui nii äratavad nii mõnegi paremini teadja muige), teen tegeliku ettepaneku:

Ühiskondliku kultuuri igakülgne arenemine meie rahva omapärase hingelaadi varal ja tema rahuldamiseks nõuab palju tööd. Etteotsa tuleksid seada need seltskondlised uuendused, mis on ühise rahvusliku ideoloogia arendamise eelduseks. Suur osa Ida hädaohust oleks kõrvaldatud, kui suudetaks täita lõhet industriaalse kehalise töötajate ja teiste kihtide vahel. Meil on määratu suured ülesanded rahvahariduse alal. Kas ei võtaks keskedustuse sotsiaaltöö toimikond oma peale üliõpilaskonna sellekohaste püüete juhtimise ja tõlgitsemise?

Lõpuks paar sõna nendest ksv! Moora väidetest, mis sissejuhatavas lauses nimetasin vääratusteks.

Olen idanaabriga väga intiimselt tuttav, ja asjaolu, et et see tutvus ulatab isegi vangimajadeni tema ajaloo kurvemas järgus, lubab oletada, et süüdistused ülemäärases poolehoius tema vastu pihta ei lähe. Siiski tundub minule, nagu paistaks meie idanaaber ksv! Moora kirjeldusel mustemates värvides kui ära teeninud. Miks ei peaks Vene keel olema kultuurkeel, ja milles avaldus tema (nähtavasti halvaks pandud) aasialine maik? Kas Venemaa tõesti ei ole kirjan-duse ja kunsti alal loonud midagi, mis ilma sellela oleks loomata jäänud ja mille poolest ainult tema võis rikastada maailma? Arvan, et näit. Keskeuroopal praegu meile midagi iseäralikku poleks pakkuda, kui poleks olnud Dostojevski!

ja Szagall'i (olgu et viimane Smolenski juut, võis ta siiski areneda ainult Vene pinnal). Need on ainumad etteheited, mis mul on teha ksv! Moorale, kes muidu suure järjekindlusega on suutnud hoiduda rahvusliku sentimentaalsuse nägematutest rahnudest kirjutuses, mis loodetavasti äratab laialisemat tähelepanu.

Georg Meri.

Eino Leino. Helkalaulud.

Eestindanud ja sissejuhatuse kirjutanud August Anni. Eesti Kirjanduse Seltsi koolikirjanduse toimkonna kirjastus Tartus 1922. Hind 60 mk. — Sama, **Pühad Laulud**. Soome keelest autori loaga V. Ridala K./Ü. „Kooli“ kirjastus Tallinnas.

Viimasel ajal on jälle hakatud tähelepanu pöörama ka Soome kirjandusele: Muudel aladel on ühendus ja sidemed Soomega arenenud ülikooli õppejõudude vahendusel ja poliitilise lähedaisevuse tõttu vennasmaaga. Sellevastu oli aga Noor-Eesti päivist peale kirjandusliku Soome tutvustamine täiesti seisma jäänud. Mõned üksikud Juhani Aho, Eino Leino, Johannes Linnankoski ja mõne neist vähema kirjandusliku suuruse teoste tõlked olid kõik, mis meil sel alal olemas oli. Nendegi raamatute trükid on enamasti otsas, nii et isik, kes praegu Soome keelt tundmata sooviks lähemate sugulaste ja naabrite kirjanduse arenemisest pilti saada, on täiesti väljapääsematus seisukorras. Kavatsused seda seisukorda parandada (kuuldus muu seas kunagi teateid Aaviku ettevõtetavast Juhani Aho „Õpetaja tütre“ tõlkest, Ridala tõlgetest, mis juba valmis olevat, kuid millele kirjastajat ei leidu, ja mõned muud) ei ole kaugelt edenenud, ainult Kivi toodangut on suudetud pisut lähemale tuua, sellega tõesti Soome vaimu kõige ürgsemat ja algupärasemat saavatust me lugejatele tutvustades. Sellevastu on täiesti tundmatuks ja tähelepanematuks jäänud Soome luule (väljaarvatud Gustav Suitsi „Elu tule“ paar tõlget, millest mõned Eino Leino paatost tõesti uskomapanevalt tõlgitsevad).

Praegu on just ses suhtes rõõmustav pööre. On asutud ka Soome värsilist kirjandust eestistama ja on alustatud just selle kõige parema ja huvitavama nähtusega — Soome rahvalaulude värsimõõdus kirjutatud, Soome rahvaluule, Soome looduse ja rahvuse hinge kõige eeskujulikult väljendavate Eino Leino „Helkavirsiä“ga. See teos, mis Soomes tsentraalne oma koondatud, noorusliku jõu ja oma täiuseni viidud vormi poolest, on meil koguni korraga leidnud kaks tõlkijat — mineval sügisel ilmus see luuletuste kogu Eesti kirjanduseltsi koolikirjandus toimkonna kirjastusel August Anni tõlkes, praegu annab kirjastus „Kooli“ Tallinnas teise V. Ridala tehtud eestistuse välja, pealkirjaga „Pühad laulud“. Nii kahju kui üldiselt kaheksandalt tehtud tööst meie oludes peaski olema, tuleb tunnustada, et seekord on see jõud pöörtud kõige väärtus-

likumale esemele. Huvitav on jälgida, kuidas mõlemad tõlkijad on oma tööga toime saanud. Huvitav ka eriti sellepärast, et meil viimasel aastatel regivärsside kirjutamine omaski kirjanduses on enam hakanud maad võtma. (Suitsi „Lapse sünd“, Ridala „Merineitsit“, Suitsi „Uusi keeli vanal kandlel“).

Raskuseks Eino Leino edasiandmisel on ta värsi suur laulvus, ta väga peen ja painduv rütmitunne, mis igale tundesüvendusele oskab kohase rütmivarjundi leida. Alliteratsiooni rikkus on haruldane, üldse keeleline virtuositeet võrattu, nii et iga tema luuletuste võõrakeelne ümberlooja peaks ideaalselt võetuna olema samasugune värsivirtuos kui tema. Keel on rahvalik, lihtne ja lopsakas, täis huvitavaid, uusi, värskeid kõnekääne, uusi sõnamoodustusi, arkaismide kõige loomulikumat täiesti sundimatut tarvitust nii et „Helkavirsiä“ soomekeeles lugedes nende üldiselt vanapärasest laadist hoolimata siiski ialgi ei tunne end võõras maailma kanduvat, vaid elad oma tavalises keeleilmas, ainult rikkamas, värvikamas, hõõgvumas. Seda endastmõistetavust tabada ongi kõige raskem ülesanne, mis eesti-keelsetele interpreteerijatele osaks on saanud.

Kui selt seisukohalt tõlgetele läheneda, siis peab minu arvates August Anni oma peajoontes eelistama. See on küll arkaistlik, tunduvasti arkaistlikumgi kui algupärane, pealegi on ses siin-seal üksikuid soomepärasusi, mis seletatavad me kirjakeele üldise tendentsiga Soomest laenata ja oma uuendustarbeid rahuldada, kuid neid lugedes tekib siiski õige sagedasti mulje; kui loeksid eestikeelseid luuletusi. „Ylermi ülbe'e isanda“ näituseks on täiesti ühest tükist taotud, raudsest distsiplineeritud ja ühtlasi täis lökkavat tuld (Ylermi ülbe'e isanda ajas täku akkenasta — ratsutas kirikurahvast; — tuldä tuiskas täku sõõrmeist, — sädemeida särtsus silmist, — enam veel ülbe'el isandal, sadulassa seisijalla); hoog, mis algupärandis algusest lõpuni peatamata tuikab, on siin tõlgitsuse leidnud. Samuti on näit. „Tumemeelik“ („Tumma“) täis keelelist rahvapärast leidlikkust ja meeleolulist soojust, mis muu seas ilmneb pärisnimele huvitavas eestistuses (Ridala on kuivemad, vähem ütleavad vastes antud). Ka „Neiu ja pajari poja“ viimaseid ridu kisub vägisi tsiteerima nende õnnestanud meloodia pärast, kuid peame sellest ruumipuudusel loobuma. Üldse on hästi, mõnikord haruldaselt hästi korda läinud kohti õige rohkesti, ja kord eestikeelse värsiooni läbi lugenud, saad õige selge pildi Leino parema luulekogu jõurikkusest, hämarast müstilikkusest ja keelelisest lopsakusest.

Muidugi ei saa salata, et siin-seal leidub veel mõndagi, mis ei ole klassiline ja mis loodetakse tulevases trükis (kui see kunagi ilmub — vististi küll kui ka koolides selle tõlke põhjal püütakse Soome rahvaste mütolooia vaimu õpilastele tutvustada, mida peale rahvaluule see kogu kõige paremini võimaldab) kindlasti muudetakse. Puudub nimelt paiguti kõigest värsikorrapärasusest ja sõnastuse nurgelisest algupärasusest hoolimata Leino laulvus, kaasakiskuv meloodia, kuid seda tuleb loota sama tõlkija tulevastest soome rahvaluule vaimliste teoste tõlgetest. On ju meil neid veel mõnigi järke ootamas, eriti Leino näidenditest. Ka „Kalevala“ ootab lõpulikku tõlkijat.

Ülevaatlük on sissejuhatuse, mis Leino arenemiskäigust ja tähendusest küllaldase ettekujutuse annab.

Teine tõlge, mille tegija V. Ridala, näikse kohati meie rahvalaulu sõnastikku ohtralt kasutanud kui Anni oma. Sellevastu esineb väga sagedasti ka soomepärasusi, mis siin-seal tõesti segavalt ja takistavalt mõjuvad. Võrreldagu näiteks selle poolest „Ylermi“ tõlget Anni tõlkega. Ei ole sõnasõnalist edasiannet elustatud uute, eestipärase värvidega, vaid on filoloogilises täpsuses nii kaugele mindud, et on praegu lepitud Soome sõnakujude transkribeerimisega eestikeelele vastavasse fonetilisse vormi, püüdmata luuletust omas keeles uuesti luua. Selle järelduseks teatav raskepärased, arusaamatus, küllalt elava värvingu puudus. Mõnes palas on sest hädaohust õnnelikult mööda saadud, nii luuletuses „Neitsit ja Pojari poeg“, milles vastav, ilus eestikeelne stiil leitud. Mujal sellevastu leidub sagedasi eksimusi stiili vastu, mulje jääb segane ja udune. Mis sellega veel lepitab, on meetriline ladusus, mis „Merineitsi“ autoril endastmõistetav asi.

Kõigist kõike on vast Anni tõlge siiski eestipärasem kui Ridala oma ja tabab paremini leinolist värvi. Ta on elavam, vähem filoloogiline, enam stiili taotlev, rikkam oleviku rahvakeele kujukatest kõnekäänudest. Tuleks ainult soovida, et peale seda esimesejärgulist teost ka muud soome paremad luule — ja proosatooteid meile kättesaadavaks tehtaks. Võiks peale Leino mõelda iseäranis hoopis teiselaadilise, kuid huvitava ja omapärase Koskenniemi „Eleegiate“ peale.

A. Oras.

„Looming“.

Eesti Kirjanikkude Liidu väljaandel ilmuv kirjandusline ajakiri; Fr. Tuglase tegeval ja vastutaval toimetusel, lhk. 80. Hind 100 marka.

Teame, kuidas keerulised on olnud teed, mis viivad selle ajakirja juure. Siiaamaani on olnud puhtkirjanduslised ajakirjad kõige enam just kirjanikkude eneste riskol, kuna need aga ometi peaksid ja tohiksid luua sarnastest muredest eksitamatult. Sellepärast on tervitelt käesolev kol-lasekaaneline riigi kunsti toetust saav vihik kui esimene loode-tavasti kestvas reas järgnevaid, enam-vähem vabu väiklase-maist muredest. See ajakiri peaks nüüd küll jääma, muidu ei oleks meil õigust rääkida mingist kultuurist ega kirjandusest.

Seega, et ta ilmub kogu meie kirjanikus-konna aja-kirjana, erineb ta varajasematest oma sisu mitmekesisusega, kuna ta ei saa enam ühtegi kunstimaitsset eriti pooldada ja asub n. üt. kompromissil. Sellest ka see huvitav asjaolu, et juba esimene number ei sisalda eneses vähematki märki oma esimesest, ühtki sissejuhatavat kirjutust, olude vaatlusi, paraadilist, elevamat. Sisul esineb, nagu oleks juba tosin numbrid seljataga.

Kompromiss igasuguste meil praegu märgata olevate voolude vahel ei tee midagi halba. Meil ei olda võib olla usutud, et meie küpsemad kirjanikud oma a ja o: s siiski üheskoos esinema sobiksid, ilma et kunstiline ühtlus selle all kannataks. Aga võib küll. Sest mis on üldse perioodilise koguande omaette väärtus, kui mitte autorite erinevus. Samuti on ju temas jagunemised lüürikaks, proosaks ja artiklikaks, ja see on jälle sama põhimõtet taotlev, mitmekesisuse poole. Tähtis on printsip, et kõik esinevad teosed oleksid omal viisil ja omal alal õigel kõrgu-sel, ja seda on kätte saadud käesolevas kogus, ehk

küll mitte küllaldaselt, sest materjaalid pole mitte kõik tervikud, vaid on osalt fragmentaarsed (jutustav proosa).

Mõned liigutatud tema lähemaks iseloomustamiseks, sest hindamiseks ei ole soovitav vahetada, selle sõna äravõidet voortuste pärast. Luuletused on kahjuks harva, mis koguteost või albumit kannaksid; need on enimem võrts, vahel värs-kendajad ja eelmise meeoleolu lahutajad üksikute pikemate proosatükkide vahel. Ja niisugustele vastavamad on käes-olevaski kõigepealt Käneri, Wisnapuu, Adsoni luuletused; nende aluseks on see liigutatud meeoleolu, luuletaja hingeline vabastumine ning lahtipuhkumine luuletuseks, mis üks klassi-lisemaist ning oma määratus mitmekesisidus ikka ja jälle iga-sugustes näilikkuis vooles tagasitulev ning esineb. Ei salga neid elemente ka Ridala riimipuhtas ja kaine-jahedamat mee-olelu taotlevas nii oma riimiga kui ka motiiviga, täitsa kohases avalaulus „Metshaned,“ mis nagu täidaks teatud nukrus-tavat ülesannet väidata igasuguse kunstiloomingugi jahedat ning vilu teed; vähemalt on ilus seda luuletust mõista milgi moel niisuguse tagatähenduse päale juhitud, ehk küll kaineilt piltidesse huvitet Ridala seda vaevalt on taot-lendki. Koguni vastupidine eelmisele luuleloomingu laa-diile on Barbarus; siin on luulesoon tühjenend hoopis teises vaimus, see ei otsi mitte ilusat ega ülevat, vaid selle tunnus on nagu kiuste vastupidisus ise — mitte hingeline liigutatud — vaid surve all oleva vaimu kisendus, mitte vabastumine lõpupunktiks, vaid lahendamatus, mitte troost, vaid trots ja ässitus. See on väga mitmeti uue luule omaduseks nii meil kui mõnel pool mujal (Saksamaal ja Venemaal).

Proosa osa tundub esimeses numbris vähem tervikuna, seda ei tule aga mitte panna nii palju kirjutuste erinevuse päale, kui just nende fragmentaarsuse päale. Nii on Kits-bergi memuaarid vähem kirjanduslise tähendusega ja katke, Peet Vallak on problemaatilise novelli esitand; ta on leidnud omapärase ilme, on sellega igatpidi seotud; ained vahelduvad, kuid ei luba meeoleoludele ning küsimustele ühekülgsusest väljapääsu; huvi koondub stiiliseäralikkusele. Tassa on alati fragmenti pooldand, olles virtuoos.

Mis aga täitsa tugev on — on artiklite osastik. Siin on paremad asjad, nagu Suitsi — Holberg, Semperi — Marcel Proust, Tuglase ja Vabbe artiklid. Meie artikkel on tähelepandavalt hääl, on sammuvabalt kirjanduses, olles oma valmilt täitsa temasse kuuluv, on tugevam praegu muust kirjanduslisest proosast. Meie artiklit on seni ise-loomustand teatud peenetundelik afforistlikkus ja lopsakus, tabav ütelnusviis, mis ei lase mõistetel moonduda, vaid elavate piltidena tungida aiju. See on siiaamaanises Eesti kirjanduses üks märgitav ala; ja mitte juhusline ei pea olema, et tema „Loomingus“ niisuguse kaaluva osa on omand.

Ado Kalamees.

Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisus

on annetanud „Üliõpilaslehele“ 10.000 marka. Lahke ja järeלטegemistvääriava annetuse eest „Üliõpilaslehe“ südamlük tänu!

TEATER JA KUNST

Vanemuine.

„Kõige tähtsam“. Ühele komöödia, teisele ka draama 4 v. N. Jevrejinov.

J. Pert.

Iga inimene on näitleja, kelle osa algab sünniga ja lõpeb surmaga. Siin suudetaks paremal juhtumisel ainult ühe elupikkuse osa hästi ära mängida. See on elu näitelava.

Teine näitelava on teater, mis erineb eelmisest seega, et siin näitleja kiiremaid üleminekuid teeb, vähemalt ühe õhtuga ühe osa lõpuni viib ja seda paremini mängib, olles teadlik arengu käigust.

Jevrejinov arendab mõtet, kuidas nende kahe näitelava näitlejaid vastastikku mängima panna.

Elunäitelaval on osad tihti liig pikad, ühetaolised, hallid. Pääle õnnestuste elus sünnitab elu ise ebaõnnestunud. Aga kõik esitavad nõudeid elu vastu, kõik elavad üle samu igatsusi ja soove.

Neile täidumata igatsusile annab autor illusioone. Näiteks elust on võet naisterahvas, kelle paremad aastad möödumas. Aga ükski ei huvitu temast. Ta on nagu kõlbmatu taim, kes kastjat ootab ja asjata ootuses närtsima peab.

Sellele vastumängijaks toob Jevrejinov teatrist igavese armastaja, kes siis naisterahva armastuse objektiks saab.

Üliõpilasele, kes elu karmi halastamatust üle elada ei soovi ja katset teeb vabasurmaga kõigile lõpu teha, sellele õhutajaks ilmub näitlejanna sõbrutseva toatüdrukuna.

Vanakesile nende viimaste päevade lõbustuseks ilmub koomik... Kõik saavad vastumängijad, kes ka kõigis õnne illusioonid tekitavad, et suudavad omi osi elus edasi mängida.

See on kõige tähtsam. Kunst vahenditumalt elu teenistuses. Kuid eks ole see petmine! Tõsi, kuid psühholoogide arvamiste järele vajavat elu illusioone. Ebatõde on elus alati armsam kui tõde.

Ülesehitus algab kaartipanija juures, viib näidendi harjutusele, säält näitlejatega ellu ja lõpeb maskeraadiga, kui mängu siht saavutat on.

Hästi tihe ja läbipõimund huvitavate võtetega, taotleb töö tõelikkust, lõpus ironiseerides dramaatilise töö konstruktiivseid nõudeid.

Töö ei sisalda põnevaid intriige, ei ka arenda üksikmängu. Nii siis mängijatele kergem, näitejuhile koosmängu raskem.

Esiletoomine üldiselt õnnestas.

Kõige nõrgem oli teine vaatus, näiteproov, millega autor sihitleb võimalikumat tõelikkust, jäi ikkagi liig mängitavaks prooviks. Eriti näitejuhina hra Laabus viis oma ärrit osa liig mehaaniliselt läbi. Hästi häälendas Petrooniuse osas Vaher.

Kõige paremini sai esile tood kolmas vaatus.

Üleni huvitavalt viis Visman oma osa läbi E. Treumundt jättis kohati soovida, nagu 2., v. Mäng oli häa.

Armastajana püsis Jõks oma osas liialt kainena. A. Kõnsa perenaistena suutis see olla. J. Tüür väljendas end armastajana küllalt naiivilt, kuid hääldus on monotoon. W. Kurg, E. Tago ja A. Tamm valitsesid täiesti oma osade üle. Koomikuna A. Vaino sisendas tunde, et just siin tema anne enesele avalduse leidma peab. Ka Põlde direktorina löi selle kaju. Dr. Fregoli osas J. Põder, kes töös ideede ja tegevuse arendajana esineb, on ka mängu selgrooks. Eriliselt oma mängu diskreetsusega mõjub ta hästi ja just seda vajab Põderilt suurel määral Vanemuise näitlejaskond.

Üliõpilaskonna seadus.

Ülikooli poolt haridusministeeriumile esitatud ülikooli põhikirja kava on seal nüüd läbi vaadatud. Haridusministri poolt on tehtud mõnesugused täiendused ja muudatused, mis ülikoolile seisukoha võtmiseks saadetakse. Haridusministri seletuste põhjal on loota, et selle järele ülikooli põhikirja riigikogus juba lähemal ajal arutusele tuleb.

Haridusministri poolt välja töötatud kavas on üliõpilaskonna kohta järgmised paragrahvid ette nähtud, millede kohta meie lehe eelmises numbris jutuaajamise põhjal lühidalt märkused ilmusid.

Kõik Tartu ülikooli immatrikuleeritud üliõpilased moodustavad koos üliõpilaskonna, mille eesmärgiks on kogu ülikooli noorsoo vaimliste ja majandusliste huvide edendamine ja ühiste ettevõtete teostamine ülikooli nõukogu poolt kinnitatud põhikirja alusel (§ 88).

Üliõpilaskonna edustuse otsused, mis kõigile üliõpilastele sunduslikud, hakkavad maksma pärast nende kinnitamist ülikooli valitsuse poolt (§ 89).

Üliõpilaskonna jaoks tema edustuse poolt tarvilikuks tunnistatud liikuva ja liikumata varanduse muretsemine ja selle võõrandamine, kui ka muude varaliste kohuste täitmine sünnib ülikooli valitsuse heakskiitmisel ja tema kaudu.

Ülikooli valitsusel on õigus kõigilt üliõpilastelt ühes õppemaksuga ülikooli kassa kaudu maksu võtta, mis üliõpilaskonna tarviduste ja ettevõtete jaoks ära kasutatakse, korras ja piirides, nagu see lähemalt ülikooli nõukogu poolt kinnitatud üliõpilaskonna põhikirjas ära määratakse. Selle maksu suuruse kinnitab haridusminister.

Märkus: Ükski üliõpilane ei ole vabastatud maksust üliõpilaskonna heaks (§ 90).

Siis on veel § 23 märkuses ettenähtud, et kui ülikooli nõukogus on asjad otsustamisel, mis otsekohe või eriti puutuvad üliõpilastesse, siis kutsutakse nõukogusse igakord nende asjade otsustamisest osa võtma hääleõigusega kolm esitajat nimetatud üliõpilaste poolt. Nende esitajate valimisviisi määrab ülikooli nõukogu kindlaks.

Peale selle on ettenähtud veel normid üksikorganisationsioonide asetamise võimaluse ja rektori ning akadeemilise kohtu kohta.

Kuid üliõpilaskonna sisemine elu ja üldiste ettevõtete edendamine, tema üksik- kui ka üldkorraldus on Tartu ülikoolis ja eraldi just Eesti üliõpilaste keskel aastakümneid päevakorral olnud. Otsekohe tagajärjeka töö kõrval, mis kordasaadatud, on siiski arvamata rohkem jõudu ja energiat kulutatud asja vormilise külje peale, vahetades ja korralduse enese peale. See oli aga kogu maksva olukorra tagajärg.

Meie vilistlased ja akadeemilised juhid mäletavad väga hästi oma protestitunnust nende välisest takistuste vastu tolaeagse üliõpilaselu arendamisel. Nüüd on olukorrad uued. Ja kuna meie soovid ja siht, meie vaim endisteks on jäänud, peaks praegustes olukordades need küsimused seda enam sarnastena tunduma, mis kiiret ja ulatavat lahendust nõuavad.

Üliõpilaskonna sisemise elu korraldamine laiemal omavalitsuslikul alusel ja ühiste ülesannete juures liikuma panemine on tarvilik täiendus ülikoolile, ilma milleta see oma mõtet ja kultuursotsiaalset ning riiklist ülesannet täielikult mitte ei saavuta. Sellepärast on üliõpilaskonna küsimus niivõrd suure tähtsusega meie ühiskonna ja riigielu kohta, et ülikooli seaduse puhul ka üliõpilaskonnale samaväärilist tähelepanu pühendada peaks meie riigikogu, meie haridusministeerium ja ülikool, meie vilistlased ja kogu seltskond.

Üliõpilaskonna üldkorraldus peab kindlaks määratama seadusega ja mitte kodukorraga, mis ülikooli kinnitada jäetakse. See on üliõpilaskonna organiseerimise esimene põhimõte nii hästi üliõpilaskonna kui ka ülikooli seisukohalt. Üliõpilaskonna üldkorraldus peab üliõpilaskonna seadusena — kõige parem ülikooli juures — normeeritama ja peab sisaldama järgmised normid:

- 1) üliõpilaskonna mõiste ja koosseis,
- 2) üliõpilaskonna organid (üldkoosolek, Edustus, juhatus) ja referendum ning nende kompetents (otsused),
- 3) üliõpilaskonna osavõtmise õigused ülikooli sisemises korralduses,
- 4) üliõpilaskonna majandusline tegevus ja õiguslised piirid,
- 5) üliõpilaskonna põhiseadus (selle ulatus ja maksvus).

Neist seisukohtadest väljaminees on üliõpilaskonna Edustusele esitatud järgmine üliõpilaskonna seaduse kava (täienduseks ülikooli põhikirjale), mis kokkuseatud praegu tegelikult maksva korra alustel ja sellepärast üldjoontes vastuvõetud peaks olema.

Üliõpilaskond.

§ 1. Tartu ülikooli immatrikuleeritud üliõpilased moodustavad koguna Tartu üliõpilaskonna, mis on ülikooli seaduspärane osa ja mille ülesandeks on üliõpilaste ühiste ettevõtete ning ülesannete edendamine ja sellel alal sisemise omavalitsusliku korralduse teostamine oma põhiseaduse alusel. Kuni teiste ülikoolide tekkimiseni Eesti Vabariigis esineb Tartu üliõpilaskond, eriti üliõpilaskondade (rahvus) vahelises töös ja läbikäimises, Eesti üliõpilaskonnana.

§ 2. Üliõpilaskonda kuuluvad kõik Tartu ülikooli immatrikuleeritud üliõpilased Eesti Vabariigi riikkondsusest.

Vastava sooviavalduse põhjal võib Üliõpilaskonna Edustus Eesti Üliõpilaskonda kuuluvaiks tunnistada välismaa ülikoolides õppivaid Eesti Vabariigi kodanikke ja samadeks ilma Üliõpilaskonna passiivse välisõigusega Tartu ülikoolis immatrikuleeritud üliõpilasi välismaa riikkondsusest.

§ 3. Üliõpilaskonna organid on: Üliõpilaskonna üldkoosolek, Üliõpilaskonna Edustus, Üliõpilaskonna Juhatus ja toimkonnad.

Üliõpilaskonna Edustus valitakse Üliõpilaskonna poolt üldise otsekohese valimisviisi alusel üheks aastaks. Iga saja üliõpilaskonna liikme kohta valitakse üks Edustuse liige, kusjuures Edustuse koosseisu miinimum on 30 liiget. Edustusel on otsustamise võim üliõpilaskonna asjades Üliõpilaskonna põhiseaduse järele kindlaksmääratud korras.

Tegelikuks Üliõpilaskonna ettevõtete juhtimiseks ja Edustuse otsuste täideviimiseks valib Edustus Üliõpilaskonna Juhatus. Juhatus on vastutav Edustuse ees.

§ 4. Oma küsimuste arutamiseks ja otsustamiseks võib Üliõpilaskond kokku tulla üldkoosolekuks. Üliõpilaskonna üldkoosolek kutsutakse Edustuse poolt kokku kas informatsiooni otstarbel või Edustuse poolt temale esitatud otsuste kinnitamiseks Üliõpilaskonna põhiseaduse korras.

Tähtsamad Üliõpilaskonda puutuvad küsimused võib Üliõpilaskond otsustada referendumi teel tema põhiseaduses kindlaksmääratud korras.

§ 5. Kui Rektor Üliõpilaskonna Edustuse, üldkoosoleku või referendumi otsustes ja tegevuses vastolu näeb ülikooli huvide või üliõpilaskonna põhiseadusega, võib ta Üliõpilaskonna Edustuselt nõuda, et otsus uuesti läbivaadataks.

Rektori otsusega mitte nõusse heites, võib Üliõpilaskonna Edustus anda küsimuse otsustamiseks ülikooli nõu-

kogule, kus siis asja arutusel hääleõigusega osa võtavad Edustuse poolt valitud 3 Üliõpilaskonna esitajat.

Ülikooli Nõukogu otsusega mitte rahule jäädes võib asja lahenduseks Edustus pöörduda haridusministeeriumi poole.

§ 6. Üliõpilaskond võtab Edustuse poolt valitud 3 esitaja kaudu hääleõigusega osa ülikooli nõukogu koosolekustest järgmiste küsimuste arutamisel ja otsustamisel:

- a) Üliõpilaskonda puutuvad küsimused;
- b) toetussummade jagamine,
- d) üliõpilaste karistamine ja eksmatrikuleerimine,
- e) muud küsimused ja ülesanded, millede otsustamisest ja teostamisest osavõtmine Üliõpilaskonnale ülikooli poolt võimaldatakse.

Edustusel on õigus ülikooli ellu ja tegevusse puutuvates küsimustes Rektorile ettepanekutega ja seisukoha avaldamisega esineda.

§ 7. Rektori valimistest võtab üliõpilaskond osa Edustuse poolt valitud esitajate kaudu arvul, mis moodustab 10% teiste valimiskogu liigete arvu peale üliõpilaskonna esitajate.

§ 8. Oma varanduslikes küsimustes tegutseb üliõpilaskond kui juriidiline isik. Kõigis õiguse ja kohtu küsimustes on Edustus üliõpilaskonna seaduspärane asemik, kes talitab üldkoosoleku juhtnõuoreid ja üliõpilaskonna põhiseaduse alusel ja kellel on õigus juhatusel kaudu kõiki üliõpilaskonna asju ajada.

§ 9. Üliõpilaskonna rahaline ja majandusline tegevus ning varanduste kasutamine sünnib Edustuse poolt vastuvõetud aasta eelarve alusel. Üliõpilaskonna väljaminekud kaetakse üliõpilaskonna tuludest. Üliõpilaskonna varandused ja tulud on: 1) ülikooli või riigi poolt üliõpilaskonnale antud varandused, 2) sissetulekud üliõpilaskonna kapitaalast ja omandatud varandusist, 3) sissetulekud üliõpilaskonna ettevõteteist ning korraldusist, nagu loengutest, etendusist jne., 4) maks üliõpilastelt üliõpilaskonna tarviduste ja ettevõtete hääks, 5) annetused, toetussummad ja muud sissetulekud.

Üliõpilaskonna maks määratakse Edustuse poolt üliõpilaskonna eelarve alusel. Üliõpilaskonna maksu, kui selle suurus üle 5% õppemaksust tõuseb, esitab Edustus ülikooli valitsuse kaudu kinnitamiseks haridusministrile.

Üliõpilaskonna maksud kogutakse tasuta ülikooli kassa kaudu. Üliõpilaskonna maksusid maksavad kõik üliõpilaskonda kuuluvad üliõpilased ja on selle maksu maksmata jätmisel samad tagajärjed kui ülikooli maksude maksmata jätmisel. Maksust vabastamise üksikute juhtumistel otsustab Edustus.

§ 10. Üliõpilaskonna varandustel ja tuludel on samad eesõigused, mis ülikooli varandustel. (Üliõpilaskonna sissetulekud üliõpilaskonna maksust on tulumaksust vabad).

(Teine ettepanek): Kõik üliõpilaskonna päralt olevad varandused, samuti tema ja ta toimkonna ettevõtted ning korraldused ja nendest saadavad tulud on riigi, omavalitsuse ja heategeval otstarbel võetavatest maksudest vabad.

Üliõpilaskonna varanduste võõrandamine ja lepingute põhjal suuremate kohustuste kanda võtmine Edustuse poolt vajab ülikooli valitsuse kinnitamist § 5. korras.

§ 11. Üliõpilaskonna varalise ja rahalise majapidamise kontrollimine sünnib komisjoni poolt, mis koos seisab kolmest Edustuse poolt valitud liikmest, ühest ülikooli valitsuse esitajast ja ühest üliõpilaskonna üldkoosoleku poolt valitud liikmest. Revisjoni aruanne esitatakse Edustusele ja ülikooli valitsusele.

§ 12. Üliõpilaskonna põhiseadus määratakse kindlaks Edustuse poolt käesolevate normide alusel ja kinnitatakse selles mõttes ülikooli nõukogu poolt. Põhiseadus määrab lähemalt ära üliõpilaskonna valimiseaduse, üliõpilaskonna organid ja nende kompetentsi ning otsuste tegemise viisi. Põhiseaduse muutmise käesolevas ülikooli seaduses kindlaks määratud normide piires sünnib Edustuse poolt üliõpilaskonna põhiseaduse korras ja kinnitatakse ülikooli nõukogu poolt.

Eelpool toodud kavale olgu siin juure lisatud tarvilikud seletused, mis ühtlasi näidata püüaks, missugustes osades ülikooli põhikirja kava täiendada tuleks.

1. Sõna „üliõpilaskond“ omab nüüdsest peale veel teise mõiste, tähendades kõigi üliõpilaste korporatsiooni ehk ühingut, mille organisatsioon ja tegevus normeeritud.

Et üliõpilaskonna otsused loogiliselt kõigi üliõpilaste kohta maksavad on ja tema tegevus lõppsaaavutustes Eesti üliõpilaskonna seisukohalt ja sihtides peab kujunema, olgu see kultuurilisel alal oma maa piirides või üliõpilaskondade vahelises läbikäimises, siis ei saa üliõpilased välismaa riik-kondusest kõigis küsimusis mitte kaasa minna. Küll aga võivad nad osa võtta majanduslistest ja teistest omaabi korraldustest. Ka aktiivne valimisõigus võib neil olla Edustuse nõusolekul, kuna ka ju näit. professorid — välis-maalased rektori valimisest osa võtavad.

Et teisest küljest Tartu üliõpilaskond *ipso facto* Eesti (riigi) üliõpilaskond on, on põhimõttelikult väga soovitatav koostöö nende Eesti üliõpilastega, kes tihti ainult ajutiselt välismaade ülikoolides õpivad.

Selles mõttes tuleks ülikooli põhikirja kava § 88. täiendada.

2. Üliõpilaskonna organisatsioon on ülikooli põhikirja kavast välja jäänud. See oleks üks tuntavamatest puudustest.

Üliõpilaskonnal puuduks sellega kindel alus pärastises tegevuses kui ka eriti ametlikkudes vahekorradades, mis mitte üksi tormaseerivat jõukulu ei nõua, vaid tihti ülesaatatuks võib osutada. Eriti aga siin esitatud kava piirides, mis üliõpilaskonnale vähegi kindlama kuju, seisukoha ja ülesanded tagab, on tarvilik, et oleks üldjoontes ettenähtud üliõpilaskonna organid, nende kompetents ja otsuste maksvus nii üliõpilaskonnas kui ka eriti just ametlikult. See tuleb kahtlemata lühemalt normeerida, nii üliõpilaskonna kui ülikooli huvides. Päälegi on see seaduse normi loogilisuse seisukohalt organide nimetamine täiesti mõõdapäasmatu, kui üliõpilaskonnale kui kollektiivsele isikule üldse seaduslikku alust tahame anda.

Mis aga organisatsiooni sisuliselt puutub, siis ei või siin kahte vaadet olla: Üliõpilaskonna sisemine organisatsioon on eestkäit tema enese otustada. Vastasel korral jääksid üliõpilased sellele võõraks ja asi oleks algusest peale maha maetud. Kuid selle juures peab seda siiski kõige üldisemates alustes kindlaksmäärama, nii et organisatsioon Üliõpilaskonnale vastavalt elavalt areneda võiks.

Samadel motiividel peaks otsustamine üliõpilaskonna asjades põhimõttelikult tema enese (s. o. tema seaduspärase organide) käes olema; ülikooli kinnitus peaks olema ainult piiramisena teatud küsimustes ja kindlasti ettenähtud korras.

3. Üliõpilaskonna osavõtmine ülikooli sisemises korralduses tuleks üksikasjalisemalt ette näha, kui see ülikooli põhikirja kavas väljendatud. Tegelikult on väga palju asju, millel pole midagi ühist pädagoogilise ja teadusliku õppe-tegevusega. Kõige pealt oleks need muidugi üliõpilaskonda puutuvad küsimused.

Siin võidaks küsimus üles tõsta, kuid võrd üliõpilaskond ülikooli asjadest osavõtmise korral ka selle eest vastutust saaks kanda.

Kuid seda küsimust võib ka pärast reguleerida. Tegelikult aga tal suurt tähtsust ei ole, silmaspidades asjade iseloomu.

Mis puutub üliõpilaskonna osavõtmisse rektori valimisest, siis on selle otsuse vastuvõtnud üliõpilaskonna volitatud organ — Edustus, ja sellest ei saaks mitte tähelepanemata mööda minna. Ka on sama otsuse teinud üliõpilaste üldkoosolek läinud semestril.

4. Kõige tähtsam aga oleks selgus üliõpilaskonna õigusliku seisukoha kohta ja varanduslis-majanduslistes vahekorradades ülikooliga. See on ühtlasi ka üks keerulisematest küsimustest.

Ülikool on riigiasutus, töötab riigikassa summadega ja seisab riigikontrolli järelevalve all.

Üliõpilaskond aga arusaadavalt seda mitte olla ei saa. Kuid üliõpilaskond on siiski osa ülikoolist ja on temaga seaduslikul alusel seotud. Sellepärast peavad just selles suhtes ülikooli ja üliõpilaskonna vahel selged vahekorrad

valitsema. Ülikool peaks üliõpilaskonnaga seotud olema üliõpilaskonna maksu küsimuses ja teatavas kontrollis §§ 9, 10 ja 11 äratähendatud alustel. Teiste varandusliste küsimuste otsustamises ja oma õiguste ning kohuste asjus sel alal peaks üliõpilaskond iseseisvalt võima toimetada, ilma milleta tema tegevus õieti olla ei saaks. See oleks aga ainult siis võimalik, kui üliõpilaskond on juriidiline isik. Et seda aga mitte harilikus registreerimise korras läbi viia ja et üliõpilaskond ülikooliga õige lähidalt seotud peab olema, tuleks üliõpilaskonna juriidilise isiku õigused ülikooli põhikirjas ettenäha ja äratähendada nende õiguste teostajad orgaanid.

Ülikooli põhikirja kava § 90-as on ettenähtud, et kõik üliõpilaskonna varanduse (ka liikuva!) muretsemine ja võõrandamine samuti kõigi varaliste lepingute täitmine sünnib ülikooli kaudu. Sarnasel korral kannaks ülikool ka kõik kohustused ja vastutuse, mis aga kuidagi mõeldav ei ole, sest ülikool on riigi asutus. Sel kujul seda eelnõu riigikogu vastu ei võta. Üliõpilaskonna seisukohalt tähendab see paragrahv aga seda, et üliõpilaskonna tegevust ei ole õieti olemaski, kogu organisatsioon on sisuta, ülesandeta ja võimetu.

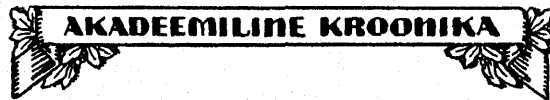
Kui aga üliõpilaskond oma ette juriidilise isikuna tegutsema peab, on siiski asjaolusid, mis neid õigusi seaduslikul alusel piirama ja ülikooliga siduma sunnivad.

Üliõpilaskonda (nüüd juba kui juriidilise isikuse) kuulmine ei ole mitte vabatahtlik, vaid üliõpilased tulevad sinna ülikooli kaudu ja jäävad sinna kogu ülikoolis oleku aja. Sellepärast ei võiks näit. Üliõpilaskonna maks mitte lõpulikult tema enese määratav olla, vaid peab sellel olema seadusliku õiguse kõrval veel kinnitus ametlikult poolt, eriti, kui see kõrgemale tõuseb teatud normist. Edasi, Üliõpilaskonna varandused peaks põhimõttelikult jäädavad olema, mispärast nende võõrandamine, samuti ka suuremate (kui näit. pool tolekordest Üliõpilaskonna maksust) kohustuste kanda võtmise lepingute põhjal ei võiks mitte piiramata sündida. Ja lõpuks, et Üliõpilaskonnal on tegemist üldsuse summadega, peaks moodustatama kas teatud eel või järelevalve käikades ülikooli ja seltskonnaga, mis aitaks kaasa varanduste õigemale ja otstarbekohasemale kasutamisele ja teisest küljest tõstaks seltskonna usaldust ning sellega ka toetust.

5. Üliõpilaskonna põhiseadusel, mis ülikooli põhikirjas kindlaks määratud üliõpilaskonda puutuvate normide alusel väljatöötada ja vastuvõtta tuleb, on suur tähtsus. Kui Üliõpilaskonna korralduse alusmõtted juba ülikooli põhikirjas kindlaks on määratud, siis peaks Üliõpilaskonna põhiseaduse asjus põhimõttelikult maksuma seisukoht, et viimane juba rohkem Üliõpilaskonna sisemisse ellu kuulub ja sanktsioon ülikooli nõukogu poolt oleks eestkäit vormilist laadi.

12. V. 23.

Hugo Kukke.

Karskusliikumise üliõpilaskonnas.

Viimases Üliõilaslehes (nr. 6) annab keegi „u“⁽¹⁾ „Üliõpilase karskuseühenduse tegevusest“ ebaõige ülevaate. Kuna see küsimus laialtlevatusega, siis palun järgnevatele ridadele ruumi:

Avaldades 13. märts. s. a. üliõpilase edustuse koosolekul vastuvõetud resolutsiooni, mille järele üliõpilaskonna edustus tunnistab karskuspõhimõtet ja oma avalikkudel esinemistel, võoraste vastuvõtmisel, bankettidel jne. ei luba alkoholi, kirjutab „u“: „See suur edu üliõpilaskonnas on ainult sellega seletatav, et E. karskusliidus löi läbi kaudse karskustöö vool, kes vanadele karskusasteledele ja fanaatikutele muretseb vaba koha muuseumis ja täiel määral karskustöö kultuurtööga ühendas.“

1) Nimetatud kirjutus oli saadetud avaldamiseks karskuseühenduse poolt enamvähem ametliku ülevaatenä.

Nähtavasti ei ole „u“ nimetud edustuse koosolekust informeeritud, siis ei oleks ta vist nõnda kirjutanud ja oleks ehk resolutsiooni täielikult avaldanud.

Oma artikli alguses ütleb „u“ nähtava häämeelega, et üliõp, karskusühenduse liigeteks on vanemad seltskonna tegelased (liigeteks on pr. H. Kettunen, prof. Kettunen, prof. Pöld, J. Tõnisson, prof. Rammul, prof. Rahamägi, Dr. Talvik, Dr. Tamm, V. Ernits, kes on kõik otsekohe karskusetöö poolehoidjad), keda „u“ samas artiklis karskusaskeetideks ja fantaatikuteks nimetab, kellel vabad kohad muuseumis olevat määratud.

Nähtavaste peab „u“ selle seisukoha edustuse, kui meie üliõpilaskonna edustuse seisukohaks, kes selle tõttu võttis vastu karskumõttelise resolutsiooni. Kuid edustuse koosolekul ei olnud juttu ei otsekoheest ei ka kaudsest karskustööst, ei ka karskusliidu tegevusest, veel vähem sellest, et meie lugupeetavaid professorid ja seltskonna tegelasi muuseumi saata. Sarnase seisukoha avaldamise eest langeb kõik vastutus ainult „u“ päale (vist „isiklik urgitemine“).

Päale selle pean „u“-le kahjuks veel ütleva, et karskus-küsimuse edustuse koosolekul päevakorda võtmise ettepaneku tegija, resolutsiooni esitaja ja selle kaitseks sõnavõtjad (B. Mühlberg, J. Vaabel), samuti ka karskusküsimuses üliõpilaskonna organisatsioonide vahelise nõupidamise mõtte algataja Dr. Tamm ja selle tegevam korraldaja prl. Helmi Pett on otsekohe karskusetöö poolehoidjad, mis oletada laseb, et „u“ ka üliõpilaskarskusühenduse tööga tuttav ei ole.

Nende ridade siht ei ole mitte ühe ehk teise poole ülistamiseks, sest tähtis ei ole mitte, kes teeb, vaid tähtis on, et midagi ära tehtaks.

Ei saa olla ühtegi liikumist, eriti aatelist liikumist ilma selle aatelite kandjateta ja karskusliikumine on teataval määral aateline liikumine. Kui „u“ järele meie karskustegelased muuseumi saadetak, siis ei saa meil olla karskusliikumist.

Karskusliikumine peab olema ühiskondline liikumine. Siin jatkub tööd kõigile. Kõik peavad kaasa tõmbama, olgu missugusel moel tahes, pääsiti ei oleks tegusid mitte „isiklikki urgitemisi“. Karskustööst huvitatud loodavad, et ka Karskusliidu häälekandja „Tulev Eesti“ jätkaks senise karskusetöö „urgitemise“ järele ja näitaks, mida tema tegelikult on teinud, mida ta tahab teha, mida teha saab ja mida ta karskusseltsidele soovib teha.

Pb . . .

Tehnikumi organisatsioonid

Organisatsioonide tekkimine tehnikumis on seni kitsendud Tallinnas valitseva korterite ja üldse elumajade äärmise puuduse tõttu. Oma majade ehitamiseni pole tehnikumi noored organisatsioonid veel suutnud jõuda. Praegugi olevatel organisatsioonidel pole kõigil omi kindlaid ruume. Ollakse sunnitud erakorterites tegutsema.

Sellepärast on ligi kolmandik tehnikumi kuulajaskonnast organiseeritud. Pole vast huvitusest siin kohal tehnikumi organisatsioonide nimekirja tuua, seda enam, et tehnikumi isiklikku koosseisu seni ilmunud pole.

Alljärgneval nimekirjal on tähendatud daatumid, mil organisatsioonid tehnikumi juhatuse poolt kinnitatud.

Tehnikumi Õpilaste Selts.

Kinnit. 12. mail 1920. a. Esimees: A. Juse.

Korp.! Leola. Värvid: violet-kollane-valge.

Kinnit. 19. nov. 1920. a. Vanem: O. Laarman.

Korp.! Tehnola. Värvid: must-roheline-valge.

Kinnit. 8. veebr. 1922. Vanem: R. Jaanus.

„Valgma“ Tehnikumi Õpilaste Ühing.

Kinnit. 21. oktob. 1922. Esimees: J. Gutmann.

Korp.! Kaljola. Värvid: roheline-sinine-valge.

Kinnit. 14. dets. 1922. Vanem: A. Lepp.

Tehnikumi juures asuvad teaduslikud organisatsioonid:

Tall. Tehnikumi Masinaehituse Ühing.

Esimees: K. Mühlberg.

Tall. Tehnikumi Elektri Ühing.

Esimees: O. Akkov.

Tall. Tehnikumi Teadusselts.

Esimees: F. Kiilaspea.

Tall. Tehnikumi Hüdroühing.

Tehnikumi Õpilaskonna Esituse orgaanidena tegutsevad Sporti sektsioon ja laulukoor. Sporti sektsiooni tegevust on suurimal määral takistanud ruumide ja spordivälja puudus, mis arvatavasti täielikult seni ei rahuldu, kuni uue tehnikumihoone ehitamisega nükaugale jõutakse. Spordiriistadega on sektsioon täielikult varustatud. Praegu omab Sporti sektsioon täiesti varustatud hockey- ja jalgpallimeeskonnad ning tugevama kergejõustiku grupi, milles mitmed paremad Eesti sportlased.

Esimesi tehnikumi lõpetajaid on käesoleva semestri lõpul oodata. Mõnele kuulajale, kel kõik eksamid tehtud, on lõpuprojektid teaduskondade poolt kätteantud.

Üliõpilaslehe Nr. 4 ilmunud teates tehnikumi õpilaskonna Esituse revisjoni komisjoni valimisest on eksikombel nimetatud ksv.! Soop: kuna peaks olema ksv.! Laupa.

—0.—

Lilli Suburgi abiraha.

Päale Lilli Suburgi surma tekkis Eesti Naisüliõpilaste Seltsis mõte kadunu mälestust vääriiselt jäädvustada ja arvati kõige kohasemaks seda teostada „Lilli Suburgi abiraha“ asutamiseks. Selle mõttega ühines ka E. N. Ü. S. „Ilmatar“. Ühisel jõul asutati „Tartu Ülikooli juures asuv Lilli Suburgi abiraha“, mille põhikirja Ülikooli Valitsus 27. aprillil s. a. kinnitas.

Abirahale panid aluse eelnimetatud Seltsid 50.000 marga suuruses ja otsustasid seda täiendada iga-aastaste annetustega. Päale selle loodetakse annetusi väljaspool nimetatud Seltse olevate isikute, organisatsioonide ja asutuste poolt. „Lilli Suburgi“ abiraha otstarbeks on toetuse andmine Tartu Ülikoolis õppivaile eestisoost puudustkannatavaile naisüliõpilastele, ilma protsendita laenuna, mille toetust saav üliõpilane kohustub tagasi maksma 5 aasta jooksul pärast Tartu Ülikoolist lahkumist.

Toetussummade saamiseks esinetakse sooviavaldusega „Lilli Suburgi“ abiraha toimkonnale. Toimkonna aadress: T. Ü. A. J. „Lilli Suburgi“ abiraha toimkond, Tartu Ülikool. Päale selle annavad seletusi abiraha kohta ja võtavad annetusi vastu: Salme Kilksen, Tartu, Lai tän. 12 ja Ellinor Hüner-son, Lossi tän. 28.

Abiraha asutajad näeksid, et kogu eesti naisüliõpilaskond ühineks selle esimese laialdasema ja ühise akadeemiliste naiste ettevõttega, tähtsaga niihästi ideeliselt, kui ka tegelikult naistele teadusaladel töötamise võimaldamise mõttes ja loodavad naisüliõpilastel tegelikku kaastööd abiraha võimalikult kiireks suurendamiseks.

Eesti Kristlik Üliõpilasühing

korraldab läinud aasta eeskujul suvikonverentsi Rannamõisas 4—8. juulini. Seades omale eesmärgiks kristliku usukultuuri süvendamise üliõpilaskonnas, loodab ühing suvikonverentside abil kaasa mõjuda oma poolehoidjate kokkuliitumisele ühise tee leidmiseks. Ühing on interkonfessionaalne; tema platvorm on usk Kristuse „kui Jumaluse ja inimese tõsise iseloomu kõrgema ilmutuse“ sisse. Sellele põhimõttele vastavalt korraldab ühing ka oma suvikonverentsi, millest võivad osa võtta mitte ainult ühingu liikmed, vaid kõik asjast huvitatud.

Konverentsi üldteema on „Kristus ja nüüdisaja isik“, mis haruneb kuue ettekande teemaks (kaks ettekannet päevas):

1. Uue elu tarve
2. Religiooni väärtus isikule
3. Mis tõi Kristus uut ilma?
4. Kristus ja isiku enesetunnetus
5. Kristus ja isiku vahetõde seltskonnaga
6. Kristus ja isiku vahetõde Jumalaga.

Kõnelejateks on palutud mõned ülikooli õppejõud ja väljamaa ülikooli tegelased. Konverentsi ajal tehtakse väljasoite saartele.

Ülesandmisi konverentsile võtab vastu stud. phil. Jenny Neggo-Võsskotsky Aia tän. 23. Konverentsist osavõtmise kulud ühes ülespidamisega 500 m. ümber per capita.

Vastutav toimetaja: Richard Janno.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

„ODAMEES“

Nelipyhiks 1923 jõuavad myygile

- A. Kivikas: **Ristimine tulega.** Romaan.
Ajakiri „Odamees“ nr. 4 (8) — nelipyhi nr.
 E. Meumann: **Esteetika süsteem.** Tõlkind A. Oras.
 H. Bekker ja A. Audova: **Andmed Pühajärve uurimisest.** I—II. Piltidega, kaartidega ja tabelitega.
Ajaloo arhiiv III: Manasseini revisjon.
 A. Vaga: **Uuru päerind.**
„Odamehe“ rahvaraamat nr. 8: Jack London: Kahe näoga mees.

„Odamees“ Tartu, Promenaad 7-a, telef. 67, postk. 51

Eriasutus keemiliseks pesemiseks, puhastamiseks ja riide värvimiseks Tartus

„**PROGRESS**“ asutatud 1909. a.

Riia tän. 10 ja Pihkva tän. 13—15.

I. hõbeauraha
Liivi näitusel.

Hõbeauraha
Eesti näitusel.

Keemiliselt puhastatakse:

Meeste- ja naisterahva riideid, villaseid ja siidist naisterahva riideid rikkalikkuude ilustustega, lahutatud ja lahutamata olekus, pits, väljaõmbusi, näputoid, glasee kindaid, vaipe, põrandavaipe, voodiesriideid, mööbli ja plüüshi katteid, terveid mööbli garnituure ja kõiksugu nahku, kasukaid ning kübara jaanalinnusulgi. **Kardinate pesemine.**

Üliõpilastele

puhastatakse keemiliselt:

Mütse kiirelt — 24 tunni jooksul. **Riideid** 2—4 päeva jooksul.

Värvitakse: Uusi ja kantud mees- ja naisterahva riideid, siidi, plüüshi, villaseid, kõikides nüansides, villu ja terveid mööbli garnituure, nahk-glasee kindaid, jaanalinnusulgi, kasukaid j. n. e. kõikides värvides.

Võetakse vastu: Kodukoetud riideid värvimiseks; vanutamise, pressimise, shäärimise, dekateerimise ja appeeterimine.

Töö täiesti korralik ja hinnad mõõdukad. Tööstust juhivad kauaaegne vilunud asjatundja, kes 8-sas kultuurriigis kõige paremate tagajärgedega töötanud.

Vastuvõtmise koht: Riia tän. 10 ja tööstus: Pihkva tän. 13—15.

O. ZIMMERMANN

Tartus, Suurturg nr. 4.

Soovitab suures väljavalikus võistlemata

odavate hindadega:

Reisitarbeid nahast, riidest ja vulkan-fibrilist sumadane ja kõiksugu reisikotte, naister. käekotte, aktimapesid, rahataskuid ja trakse.

Sadulaid ja hobuseriistu.

Osa-Ühisuse

„LINDA” kohvik

Suurturg 2

Suurturg 2

Eesti seltskonna
parem kohtamispaik

Alati saadaval kõiksugu kondiitri saadusi

Tellimised täidetakse korralikult

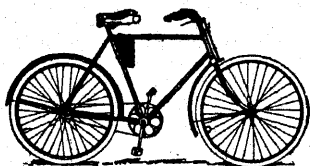
Ludvig Oja saapakauplus

Tartus, Kaubahoovis nr. 5.

Soovitab igasuguseid meeste- ja naisterahva
chrom, chevreaux ja lakk nahast
saapaid, kingi, sandaale ja lavn-
tenis kingi.

Hinnad mõõdukad.

Borussia - jalgrattad

ja jalgratta abinõude kompleksid, ladust
saadaval.

J. Drommeter & Ko.

Tallinn, Lai tän. 12.

Telef. 16-19.

Jällemüüjatele hinnaalandus.

Wiini kondiitriäri

Jaani tän. 7 (tel. 610)

I. järgu kohvik.

Suur valik

dessertkooke, shokolaadi,
komppekka ja igasuguseid
üllatusi. Tellimised tortide
ja kringlite peale täidetakse
igal ajal korralikult.

Saapatööstus ja -kauplus

A. Josset

asut. 1895. a.

Tartus, Küüni tän. 4,

soovitab

jalanõusid kõrges headuses

ning täieliku vastutusega töö eest.

Spetsiaal-tubakakauplus

S. SACK

Küüni tän. 6.

Kõigi vabrikute

Tubakat ja Tubakasaadusi.

Kodu ja väljamaa

Sigarid ja Sigarillod.

Kõige suurem ladu Eestis

Bréyère-Piipe

Pitse-Mundstücke

ja kõigesugust suitsetamise abinõusid.

Mängukaarta. □ Taskunuge.

- Raha, -

mille eest ostetakse head
kaupa, kannab kõige kõr-
--- gemaid protsente. ---
Need austatud kaubatar-
vitajad, kes seda veel ei
tea ehk ei usu, ostku omale
vajavad kaubad

A. Pääsukese ärist
Promenaadi tänav nr. 2 = Tartus.